

Dominik Borek

PROWADZENIE RUCHU PIELGRZYMKOWEGO

w zgodzie z krajowymi i unijnymi
regulacjami administracyjnoprawnymi

Dominik Borek

PROWADZENIE RUCHU PIELGRZYMKOWEGO

w zgodzie z krajowymi i unijnymi
regulacjami administracyjnoprawnymi

Wydawnictwo
bernardinum

PELPLIN, 2025

Autor

dr Dominik Borek, radca prawny ORCID 0000-0002-4359-9426

Zdjęcie na okładce

freepik.com

Projekt okładki oraz skład i łamanie tekstu

Magdalena Szczerkowska

Wydawnictwo „Bernardinum” Sp. z o.o.

ul. Biskupa Dominika 11, 83-130 Pelplin

tel. 58 536 17 57, 58 531 64 81

bernardinum@bernardinum.com.pl

www.bernardinum.com.pl

ISBN 978-83-8333-361-8

Druk i oprawa:

Drukarnia **Wydawnictwa „Bernardinum” Sp. z o.o.**, Pelplin

Wstęp

Europa zrodziła się z pielgrzymowania, a jej językiem ojczystym jest chrześcijaństwo – tak mawiał Johann Wolfgang von Goethe. I faktycznie trudno wyobrazić sobie Europę bez całego tego dziedzictwa, jakie pozostawiło i uformowało chrześcijaństwo, oraz bez tych śladów pielgrzymów, którzy przemierzali tak drogi Europy, jak i całego świata, by odkryć ważne dla wiary miejsca i odnaleźć dla siebie duchowy pokarm. Pielgrzymowanie rodziło nowe zwyczaje, łączyło kultury, pozwalało pogłębić bliskość z Bogiem i ludźmi. W XX i XXI wieku, wraz z upowszechnieniem się turystyki jako takiej, a szczególnie dziś, gdy cały świat stał się tak bliski, że niektórzy mówią o nim „globalna wioska”, ruch pielgrzymkowy – zarówno indywidualny, jak i zorganizowany – przybrał nowe formy, którym trzeba było nadać konkretne ramy, także prawne. O tych ostatnich właśnie traktuje niniejsza publikacja.

Turystyka religijna to obecnie niezwykle ważny sektor turystyki w ogóle. Z ponad miliarda podróżujących rokrocznie ludzi ponad 300 milionów osób wyznających różne religie świata podejmuje podróż z powodów religijnych. Chrześcijańskie pielgrzymowanie, zakorzenione jeszcze w tradycjach biblijnych, przybierało przez wieki coraz to nowe formy i obierało przeróżne kierunki. Związane były one najczęściej z dziejami biblijnymi (szeroko rozumiane kraje biblijne), pielgrzymowano też na szlaki apostołskie (miejsca rodzącego się Kościoła, działalności apostołów i ich uczniów), do miejsc związanych z życiorysami świętych, męczenników, a z czasem do miejsc objawień maryjnych, cudami słynących sanktuariów, gdzie pielgrzymi mogli doświadczyć szczególnych łask, czy nawet na szlaki misyjne.

W Polsce niemal od początku naszej państwowości miejsca kultu chrześcijańskiego stanowiły o naszej tożsamości dziejowej i religijnej, co wiązało się z przybywaniem do nich pielgrzymów. Polacy już w średniowieczu udawali się nie tylko do powstających kościołów, sanktuariów, ale również na popularne wówczas w Europie szlaki pielgrzymek pokutnych do Jerozolimy, Rzymu czy Santiago de Compostela. W trudnych momentach naszej historii pielgrzymowanie umacniało ducha narodu i dodawało otu-

chy indywidualnym pątnikom. Najpiękniejszym wyrazem tak rozumianego pielgrzymowania jest wciąż największa piesza pielgrzymka organizowana rokrocznie w Polsce – prowadząca dziesiątki i setki tysięcy ludzi na Jasną Górę, do naszego narodowego sanktuarium maryjnego.

Po 1989 roku, gdy możliwe stało się pielgrzymowanie w coraz to dalsze zakątki świata, zaczęły powstawać pierwsze biura oferujące nie tylko wyjazdy turystyczne, ale także pielgrzymki w Polsce i za granicą. Ta oferta co roku się poszerzała i wciąż poszerza. Współcześnie, gdy ruch turystyczny stał się masowy, wielu chrześcijan korzysta z oferty wielu ogólnopolskich i lokalnych biur podróży i biur pielgrzymkowych. Ponadto badania wskazują, że mimo zmniejszającej się liczby wiernych aktywnie uczestniczących w życiu Kościoła nie zmniejsza się liczba pielgrzymów (a w niektórych miejscach jest nawet większa). Miliony Polaków co roku wyruszają na pielgrzymie szlaki do sanktuariów w Polsce i za granicą, indywidualnie bądź w zorganizowanych grupach. Ci ostatni zasługują na szczególną uwagę organizatorów zarówno kościelnych, jak i przedsiębiorców.

Organizowanie ruchu pielgrzymkowego i turystyki religijnej (szeroko rozumianej) jest czymś więcej niż tylko organizacją turystyki. Domaga się kompetentnie przygotowanej kadry organizującej i obsługującej pielgrzymki, przygotowanej do tego, by wyjść naprzeciw oczekiwaniom tych, którzy w podróż wyruszają kierowani zarówno chęcią poznania ciekawych zabytków, historii, sztuki i natury, jak i potrzebą duchową. Do takiej formy turystyki, jak wierzę, potrzebna jest szczególna formacja. To dlatego kilka lat temu w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie założyliśmy jedyny w Polsce kierunek przygotowujący kadry do organizacji i obsługi ruchu turystycznego: 3-letnie studia pierwszego stopnia o nazwie chrześcijańska turystyka religijna. Jesteśmy dumni, że kierunek ten jako jedyny został w 2023 roku objęty patronatem ówczesnej Rady Konferencji Episkopatu Polski ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek (od 2024 roku Rady KEP ds. Turystyki i Pielgrzymek). Jesteśmy wdzięczni, że współpracę z nami podejmuje Ministerstwo Sportu i Turystyki. Pragniemy przygotować młodych (i starszych) do wykonywania zawodów związanych z pielgrzymowaniem i turystyką religijną, w łączności z Kościołem i wedle wszystkich obowiązujących przepisów państwowych. W tym roku pierwszy rocznik absolwentów opuści mury naszej Uczelni i wejdzie na rynek pracy, przygotowany do tego,

by wyjść naprzeciw oczekiwaniom pielgrzymów, w różnych aspektach.

Wśród nich niezwykle ważne są aspekty prawne organizacji i obsługi ruchu turystyki religijnej. Ponieważ te rodziły i rodzą wiele pytań i wątpliwości, w listopadzie 2022 roku zorganizowaliśmy pod patronatem Konferencji Episkopatu Polski i Ministerstwa Sportu i Turystyki pierwsze w dziejach Szkolenie podmiotów kościelnych i biur podróży w zakresie organizacji ruchu pielgrzymkowego. Chcieliśmy dotrzeć do aktywnych organizatorów ruchu turystycznego i pielgrzymkowego: biur, parafii, diecezji i zgromadzeń zakonnych, by uświadomić, jakie przepisy w tym zakresie obowiązują w Polsce. Jednym z owoców tej konferencji jest poniższa publikacja doktora Dominika Borka, dyrektora Departamentu Turystyki w Ministerstwie Sportu i Turystyki. Oby przydała się ona osobom, którym na sercu leży troska o szeroko rozumiany ruch pielgrzymkowy w naszym kraju. Niech będzie praktyczną pomocą w szukaniu odpowiedzi na często zadawane pytania.

Dobrej lektury!

Warszawa, 5 lutego 2025 roku

Barbara Strzałkowska

prodziekan ds. kształcenia Wydziału Teologicznego UKSW w Warszawie, wicedyrektor Instytutu Nauk Teologicznych UKSW, twórca kierunku chrześcijańska turystyka religijna na WT UKSW, konsultor Rady KEP ds. Turystyki i Pielgrzymek

Zarządzanie ruchem pielgrzymkowym w Polsce jest zagadnieniem wielowątkowym, dlatego wymaga interdyscyplinarnego podejścia do tematu. Ideą pielgrzymowania jest zbliżanie się do Boga poprzez udział w podróży¹. Uczestnictwo w tego typu wysiłku jest pewną metaforą naszego życia, które także jest podróżą². W regulacjach prawnych brakuje definicji legalnej słowa „pielgrzymka”, tymczasem akty prawne regulują różne aspekty podróży i przemieszczania się przez podróżnych. Wyjazd pielgrzymkowy pozostaje na styku kilku ustaw, które zostaną w ramach niniejszej monografii przytoczone i odpowiednio omówione na przykładach praktycznych i w pytaniach pomocniczych. Oto następujące akty prawne:

- 1) ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty;
- 2) ustawa z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych;
- 3) ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych;
- 4) ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1606).

W poniższych rozważaniach nie zabraknie aspektów związanych z zarządzaniem, organizacją i jakością wyjazdów pielgrzymkowych. Proponowana pozycja wydawnicza ma też niezwykle doniosłe znaczenie w obszarze compliance³ w kwestii ruchu pielgrzymkowego i zabezpieczenia wyjazdów przed ewentualną odpowiedzialnością prawną. Dodatkowo omawiana monografia jest elementem szerszej koncepcji prawa turystyki⁴ jako rozwiązania właściwego dla nauk o zarządzaniu i jakości⁵. Niniejsza pozycja jest zbiorem merytorycznych stanowisk i poglądów w zakresie turystyki, zarządzania i prawa. W ramach monografii wykorzystano w znacznym stopniu treść aktów prawnych, co pozwala na precyzyjne zdefiniowanie problemów podnoszonych w pytaniach roboczych. Oddając w ręce czytelników ową pracę, pragnę podziękować księdzu biskupowi doktorowi Piotrowi Przyborkowi za otwartość i życzliwość w wydaniu niniejszego egzemplarza, a także księdzu biskupowi doktorowi Krzysztofowi Zadarko oraz pani profesor Barbarze Strzałkowskiej, wspierającym ten projekt od samego początku.

Wprowadzenie

Ustawa z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych wdraża do krajowego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/23026. Ta ostatnia jest tzw. „aktem maksymalnej harmonizacji”, co oznacza, że państwa członkowskie Unii Europejskiej (UE) tylko w niewielkim stopniu mogły przyjąć rozwiązania odbiegające od jej oryginalnego tekstu. Celem było bowiem ujednoczenie przepisów prawa w całej UE. Przytoczona dyrektywa, a co za tym idzie i ustawa, nie określa celu podróży, reguluje jednak sposób prowadzenia działalności w tym obszarze i obowiązki wynikające z podróży jako takiej. Oznacza to, że założeniem prawodawcy unijnego, jak i krajowego jest objęcie regulacjami zarówno wyjazdy typowo turystyczne (wypoczynkowe), jak i sportowe, biznesowe, edukacyjne, harcerskie czy nawet religijne. Powyższe wskazuje, iż na gruncie przepisów unijnych również wyjazd pielgrzymkowy może zostać uznany za imprezę turystyczną w rozumieniu wskazanego aktu normatywnego.

Przez imprezę turystyczną należy bowiem rozumieć połączenie co najmniej dwóch różnych rodzajów usług na potrzeby tej samej podróży lub wakacji, spełniające dodatkowo co najmniej jeden z warunków, o których mowa w ustawie. Ustawowymi warunkami są:

- 1) połączenie usług tworzących pakiet przez jednego przedsiębiorcę turystycznego;
- 2) połączenie i wybranie usług tworzących pakiet w jednym punkcie, za nim podróżny zgodzi się dokonać zapłaty;
- 3) połączenie usług tworzących pakiet po cenie obejmującej wszystkie usługi;
- 4) połączenie usług tworzących pakiet reklamowane lub sprzedawane przy użyciu określenia „impreza turystyczna”, „pakiet” lub podobnego;
- 5) połączenie usług tworzących pakiet po zawarciu umowy, na podstawie której podróżny został uprawniony do dokonania wyboru spośród różnych usług;
- 6) nabywanie usług od odrębnych przedsiębiorców turystycznych za

pośrednictwem powiązanych procesów rezerwacji online, dokonane najpóźniej 24 godziny po potwierdzeniu rezerwacji pierwszej usługi⁷.

Poza nieograniczonym w zasadzie zakresem przedmiotowym ustawy podobnie szeroki jest jej zakres podmiotowy. Przez przedsiębiorcę turystycznego należy bowiem rozumieć osobę fizyczną, osobę prawną, jednostkę organizacyjną, prowadzącą we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową albo prowadzącą działalność odpłatną. Warto wskazać, iż wystarczające jest zatem oferowanie imprez turystycznych w sposób odpłatny, co oznacza, iż pobiera się pewną kwotę pieniężną, aby zostać potraktowanym jako przedsiębiorca turystyczny. Przedsiębiorcą turystycznym może być zatem zarówno podmiot prowadzący działalność gospodarczą, jak i organizacja pozarządowa, osoba fizyczna, związek wyznaniowy czy nawet kościelna osoba prawna⁸. Zgodnie z uprzednio obowiązującymi przepisami prawa tylko podmioty prowadzące zarobkową działalność gospodarczą miały obowiązek uzyskania wpisu do rejestru organizatorów turystyki. Z tego obowiązku zwolnione były m.in. stowarzyszenia bądź fundacje działające w formie non profit. W myśl obecnych przepisów wszystkie podmioty, które prowadzą działalność w zakresie organizowania imprez turystycznych (podróży), mają obowiązek uzyskać wpis do rejestru organizatorów turystyki.

Istnieją jednak wyjątki, obecnie zwalniające z reżimu ustawowego i stosowania omawianych przepisów, a należą do nich następujące formy organizacji podróży:

- 1) imprezy turystyczne trwające krócej niż 24 godziny, chyba że obejmują nocleg;
- 2) imprezy turystyczne nabywane na podstawie umowy generalnej o organizowanie podróży służbowych;
- 3) imprezy turystyczne, które są oferowane oraz których zamawianie i realizowanie jest ułatwiane okazjonalnie, na zasadach niezarobkowych i wyłącznie ograniczonej grupie podróżnych.

Dwie pierwsze przesłanki są dosyć oczywiste, lecz w przypadku organizacji kościelnych w zasadzie zastosowanie znajdzie wyłącznie pierwsza.

Chodzi tu o tzw. wyjazdy jednodniowe bez noclegu, np. w postaci porannego wyjazdu parafian wraz z proboszczem do najbliższego sanktuarium w celach modlitewnych i wieczornego powrotu.

Trzecia ze wskazanych przesłanek wymaga głębszego wyjaśnienia, bowiem może mieć zastosowanie w szerszym zakresie przypadków. Okazjonalność, ograniczona grupa podróżnych i niezarobkowość to cechy, które muszą być spełnione łącznie. Okazjonalność oznacza organizację podróży kilka razy w ciągu roku, ograniczona grupa to cecha pakietów, które nie są oferowane ogółowi społeczeństwa (a np. ograniczone do członków danej wspólnoty); niezarobkowość to po prostu niekomercyjność. Organizator wyjazdów pielgrzymkowych nie będzie zatem podlegał pod zakres ustawy w zasadzie tylko w dwóch przypadkach:

- 1) organizacji wyjazdów trwających do 24 godzin, bez noclegu;
- 2) organizacji wyjazdów dla ograniczonej grupy, np. parafian kilka razy w ciągu roku za kwotę, która pokrywa wyłącznie realne ceny usług.

Znalezienie się natomiast w grupie podmiotów podlegających ustawie wiąże się m.in. z obowiązkiem uzyskania wpisu do rejestru organizatorów turystyki, wykupieniem zabezpieczenia finansowego, odprowadzaniem składek na Turystyczny Fundusz Gwarancyjny i Turystyczny Fundusz Pomocowy itd. W rejestrze organizatorów turystyki dostępnym na publicznych stronach Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego ewidencj.ufg.pl nie znajduje się jednak żadna parafia, jest tylko kościelna osoba prawna – Biuro Pielgrzymkowo-Turystyczne „Caritas” – pomimo faktu, że sam rejestr daje bezpośrednio możliwość wpisania się i wyszukania po formie prawnej: „kościelna osoba prawna”. W rejestrze widnieje natomiast kilkudziesięciu organizatorów turystyki wpisanych do rejestru, którzy mają w nazwie elementy związane z pielgrzymowaniem: „pielgrzymki”, „biuro pielgrzymkowe”, „biuro pielgrzymkowo-turystyczne” itp. Należy mieć na uwadze, iż w zasadzie tylko te podmioty, których działalność w zakresie organizowania pakietów wypełni dyspozycję art. 3 ustawy (omówionego w pytaniu 5. i następujących niniejszych rozważań), są zwolnione z obowiązku uzyskania wpisu do rejestru organizatorów turystyki i pozostałych obowiązków ustawowych.

Na sam koniec pozostaje kwestia samych klientów (pielgrzymów), w sytuacji gdy dojdzie do zdarzeń nadzwyczajnych, np. działania siły wyższej. Wówczas taki podmiot może skorzystać z pomocy tzw. Turystycznego Funduszu Pomocowego i dzięki niemu sfinansować podróżnym powrót do miejsca rozpoczęcia wyjazdu. Działając poza rejestrem organizatorów turystyki nie ma takiej możliwości. Z kolei w sytuacji niewypłacalności taki podmiot otrzymuje finansowanie powrotu podróżnych z zabezpieczenia finansowego lub Turystycznego Funduszu Gwarancyjnego, co analogicznie w przypadku działalności poza rejestrem organizatorów turystyki jest niemożliwe. Dodatkowo działalność bez wymaganych wpisów do rejestru organizatorów turystyki i brak zabezpieczeń finansowych naraża prowadzącego na odpowiedzialność administracyjną i karną. Ta pierwsza wiąże się z zakazem prowadzenia działalności tego rodzaju przez 3 lata, zaś ta druga podlega penalizacji w postaci grzywny, kary ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

Ponadto należy mieć na uwadze, iż przepisy ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych nie podlegają zbyt częstym nowelizacjom, ponieważ muszą być zgodne ze wskazaną na wstępie dyrektywą unijną. Stąd wszelkiego rodzaju próby doprecyzowywania, np. poprzez wyłączenie podmiotowe stosowania tegoż aktu prawnego do danej grupy podmiotów, będą się wiązały ze zdecydowaną reakcją Komisji Europejskiej (KE). Przedstawiciele Polski zadali wprost pytanie podczas warsztatów wdrożeniowych dyrektywy 2015/2302, czy wyłączenia podmiotowe dotyczące np. ruchu harcerskiego czy pielgrzymkowego są możliwe, i otrzymali zdecydowaną odpowiedź KE, że wszelkiego rodzaju modyfikacje regulacji w tym zakresie będą traktowane jako naruszenie prawa unijnego, stąd w zakresie wyłączeń stosowania omawianej ustawy możemy mówić wyłącznie o wyjątkach wskazanych w akapicie 5. i następnym niniejszych rozważań.

Rys. 1. Wyłączenia z zakresu stosowania ustawy ze względu na:

- 1) imprezy poniżej 24 godzin bez noclegu;
- 2) wyjazdy okazjonalne, niezarobkowe, dla ograniczonej grupy podróżnych;
- 3) podróże służbowe nabywane na podstawie umowy generalnej⁹

Co do zasady imprezą turystyczną będzie zatem trwające powyżej 24 godzin połączenie co najmniej dwóch rodzajów usług turystycznych z następującej puli:

- 1) przewóz pasażerów;
- 2) zakwaterowanie;
- 3) wypożyczanie pojazdu silnikowego;
- 4) inne.

Warto w niniejszym wprowadzeniu do monografii podkreślić, iż do utworzenia imprezy turystycznej nie dochodzi, mimo połączenia co najmniej dwóch różnych rodzajów usług turystycznych, o których mowa w pkt 1-3, z jedną lub kilkoma usługami turystycznymi, o których mowa w pkt 4, które:

- 1) stanowią mniej niż 25% łącznej wartości połączonych usług turystycznych i nie są reklamowane jako istotny element tego połączenia ani nie stanowią istotnego elementu z innych przyczyn lub
- 2) zostały wybrane i nabyte po rozpoczęciu realizacji usługi turystycznej.

W zależności od grupy docelowej i sposobu organizacji wyjazdu zastosowanie znajdują dodatkowe inne regulacje prawne, które zostaną omówione w dalszej, praktycznej części rozważań. W tym przede wszystkim mogą znaleźć zastosowanie regulacje dotyczące danego środka trans-

portu, od użycia którego będzie uzależnione, jaki reżim prawny znajdzie w danym wypadku zastosowanie. Podkreślić jednak należy, iż wymiar praktyczny niniejszych rozważań podyktowany jest zebraniem pytań od zainteresowanych tą problematyką organizatorów wyjazdów pielgrzymkowych, księży, sióstr zakonnych oraz samych pielgrzymów – uczestników ruchu pielgrzymkowego. Zaczniemy zatem od najbardziej podstawowych pytań, które pojawiają się wśród osób odpowiadających za zarządzanie ruchem pielgrzymkowym.

1. W jakich okolicznościach parafia (czy inna jednostka kościelna) może organizować pielgrzymkę na własną rękę (bez pośrednictwa biura podróży)?

Wyłączenia ustawowe są bardzo proste, zgodnie z brzmieniem art. 3 ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych wskazano, kiedy nie stosujemy regulacji ustawowych, ergo nie mamy wówczas do czynienia z imprezą turystyczną.

A zatem przede wszystkim nie jest imprezą turystyczną wyjazd trwający krócej niż 24 godziny, chyba że obejmuje usługę zakwaterowania. Każdy więc wyjazd pielgrzymkowy/religijny w ramach tzw. wycieczek jednodniowych bez usługi hotelarskiej będzie poza zakresem ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych. W takim przypadku wyjazd można organizować samodzielnie bez pośrednictwa biura podróży.

Po drugie nie ma potrzeby organizacji wyjazdu pielgrzymkowego przy wykorzystaniu działalności organizatora turystyki, jeżeli wyjazd spełnia kumulatywnie trzy niżej wymienione przesłanki. Ważne, aby były one spełnione łącznie, nie może być mowy o żadnym odstępstwie od kumulatywnego w tym zakresie połączenia przesłanek. Należą do nich:

- 1) okazjonalność;
- 2) niezarobkowość;
- 3) ograniczoność grupy¹⁰.

Brak przynajmniej jednej z wyżej wymienionych cech powoduje obligatoryjne zastosowanie ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych. Przystąpmy zatem do omówienia poszczególnych cech na podstawie praktycznych przykładów związanych z ruchem pielgrzymkowym.

Okazjonalność oznacza propozycję/organizację wyjazdu pielgrzymkowego, co do zasady kilka razy w ciągu roku przez danego organizatora (inicjatora). Zorganizowanie tego typu wyjazdów więcej niż 9 razy w ciągu roku może oznaczać, iż mamy do czynienia z imprezą turystyczną, a zatem wchodzimy w reżim ustawowy. Dużo zależy też oczywiście od faktu, kto jest realnym organizatorem takiego wyjazdu. Niejednokrotnie mamy wyobrażenie, iż za każdym razem odpowiada za niego jeden i ten sam podmiot (np. parafia). Tymczasem takich organizatorów może być co najmniej kilku, np. ksiądz proboszcz, siostry zakonne, organista, koło Żywego Różańca, scholka, kościelny itd. Probierz dziewięciokrotności dotyczy jednego organizatora i nie rozciąga się na pozostałych, należy jednak pamiętać, iż rzeczywisty organizator bierze na siebie odpowiedzialność nie tylko za sprawy finansowe i prawne, ale również za zdrowie i życie uczestników wyjazdu.

Niezarobkowość polega na tym, że wyjazd nie może być nastawiony na zysk. Nie wyklucza to oczywiście jego odpłatnego charakteru, jednak w takim wypadku opłaty muszą służyć pokryciu rzeczywistych kosztów poszczególnych elementów pielgrzymki. Mogą to być np. opłaty za usługę hotelarską, transport, przewodnika turystycznego, wyżywienie itp. Co do niezarobkowości, to jej istotą jest, aby organizująca pielgrzymkę osoba nie odnosiła z tytułu faktycznej organizacji zysku¹¹. Mógłby nim być nie tylko zarobek w postaci ekwiwalentu pieniężnego, ale również np. nieodpłatny wyjazd danej osoby (księdza, siostry zakonnej etc.), na który niejako „składają się” pielgrzymi¹². Niezarobkowość będzie zatem działalnością not for profit, za taką można również uznać działalność pożytku publicznego, czyli tzw. działalność non profit. Działalnością pożytku publicznego jest działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Ograniczoność grupy niekoniecznie oznacza jej niewielką liczebność. Chodzi przede wszystkim o to, aby móc tę grupę ograniczyć ze względu na pewną cechę, np. w przypadku ruchu pielgrzymkowego uczestnikami wyjazdu są zazwyczaj członkowie danej parafii. Istotą sprawy jest to, aby taki wyjazd nie był oferowany nieograniczonej liczbie zainteresowanych.

2. Jaką odpowiedzialność bierze na siebie ksiądz-organizator pielgrzymki?

Zasadniczą kwestią jest stwierdzenie, czy organizowana pielgrzymka podlega pod wyłączenia ustawowe omówione w poprzednim pytaniu. Jeśli tak jest, to faktyczny organizator ponosi odpowiedzialność cywilną za zorganizowanie pielgrzymki w zgodzie z prawem i zasadami współżycia społecznego. W przypadku gdy organizowana pielgrzymka wchodzi jednak w zakres stosowania ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych, to odpowiedzialność podmiotu realnie organizującego wyjazd jest dużo większa. Po pierwsze należy zapewnić specjalne wymogi organizacyjne dla osób z niepełnościami lub ograniczeniami ruchowymi. Organizator, który działa z naruszeniem obowiązków lub warunków określonych w drodze rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1177/2010 w stosunku do takich osób, podlega karze pieniężnej w wysokości do 50 000 zł. Z kolei gdy naruszenie dotyczy unijnego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 181/2011, kara pieniężna wynosi do 30 000 zł. Obowiązki z wyżej wymienionych rozporządzeń dotyczą środków transportu zapewnianych osobom niepełnosprawnym i osobom o ograniczonej sprawności ruchowej, którym m.in. rezerwacje oraz bilety powinny być oferowane bez żadnych dodatkowych opłat. Ponadto osoba, która prowadzi działalność w zakresie organizowania imprez turystycznych bez wymaganego wpisu do rejestru organizatorów turystyki na własny rachunek lub wspólnie z innymi osobami lub jest przedstawicielem lub pełnomocnikiem w prowadzeniu takiej działalności, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3. Analogicznie ten, kto bez uzyskania zabezpieczenia finansowego na wypadek niewypłacalności prowadzi działalność w zakresie

organizowania imprez turystycznych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo karze pozbawienia wolności do lat 3. Powyższe konsekwencje wiążą się z odpowiedzialnością karną i w przypadku orzeczenia takiej kary przez sąd mamy do czynienia z osobą karaną, której dane dotyczące popełnionego przestępstwa będą uwidocznione w Krajowym Rejestrze Karnym. Poza odpowiedzialnością karną jest również i finansowa, która była wskazana na wstępie w odpowiedzi na niniejsze pytanie, oraz odpowiedzialność administracyjnoprawna. Ta ostatnia dotyczy zakazu prowadzenia działalności na 3 lata w wypadku ujawnienia organizacji imprez turystycznych bez wymaganego wpisu do rejestru organizatorów turystyki.

3. Jakie przepisy obowiązują w organizacji jednodniowej pielgrzymki autokarowej na Jasną Górę?

Jak już zostało powiedziane, przede wszystkim należy mieć na uwadze, czy taki wyjazd jest organizowany z zapewnieniem noclegu czy też nie. Jednodniowy wyjazd, jeżeli nie obejmuje noclegu, nie jest traktowany jak impreza turystyczna podlegająca pod wymogi ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych. W takim wypadku wymagania, które były omawiane uprzednio, nie będą miały zastosowania do wyjazdu pielgrzymkowego, ponieważ trwa on krócej niż 24 godziny i nie obejmuje noclegu. Natomiast nie zwalnia to organizatora takiego wyjazdu ze stosowania pozostałych regulacji prawa powszechnie obowiązującego jak np. ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym. Należy mieć w tym przypadku na uwadze kwestię zapewnienia bezpieczeństwa i porządku podczas trwania pielgrzymki, szczególnie w tym zakresie zawarto też w ustawie z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej. Organizowanie procesji, pielgrzymek lub innych imprez o charakterze religijnym na drogach publicznych wymaga więc uzgodnienia w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego z właściwymi organami administracji rządowej lub samorządowej.

4. Jaką odpowiedzialność bierze na siebie ksiądz-organizator takiej jednodniowej pielgrzymki?

Przede wszystkim należy mieć na uwadze fakt, iż nic nie stoi na przeszkodzie, aby organizację nawet jednodniowej pielgrzymki zlecić profesjonalnemu biuru podróży. Wówczas to organizator turystyki bierze na siebie całą odpowiedzialność jako profesjonalista prowadzący działalność gospodarczą. Jeśli jednak mimo wszystko to ksiądz samodzielnie zdecyduje się na organizację pielgrzymki, to, jak już zostało wskazane, nie stosuje się do niej ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych, ponieważ trwa ona krócej niż 24 godziny i nie obejmuje noclegu. Mając to na względzie, nie należy zapominać, iż obowiązują nas także inne przepisy prawa powszechnie obowiązującego, które nakładają m.in. obligatoryjną odpowiedzialność za grupę, którą taki ksiądz prowadzi. Dlatego też warto rozważyć zaopatrzenie się w ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej, ponieważ może ona wchodzić w grę w przypadku poniesienia szkody przez pielgrzym(a) np. w postaci skręconej kostki lub złamania. Oczywiście w pierwszej kolejności pielgrzym musiałby wykazać związek przyczynowo-skutkowy związany ze szkodą, którą poniósł, wynikającą np. z niewłaściwych warunków zapewnionych przez prowadzącego grupę. Ponadto dosyć częstą formą odpowiedzialności w przypadku pielgrzymek jest wynikająca z ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń grzywna nakładana w drodze mandatu karnego, przewidziana również za inne naruszenia przepisów ruchu drogowego.

5. Jaka jest odpowiedzialność kościelnego organizatora pielgrzymki w wypadku jakiejś siły wyższej, uniemożliwiającej realizację pielgrzymki organizowanej przez podmiot kościelny (kiedy na przykład środki wpłacone przez uczestników zostały częściowo bezzwrotnie wydane)?

Kościelny organizator pielgrzymki, który nie jest organizatorem turystyki, ponosi w głównej mierze odpowiedzialność na zasadach ryzyka, wyrażoną w przepisach ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks

cywilny. Samodzielna organizacja wyjazdu przez kościelnego organizatora pielgrzymki (niebędącego organizatorem turystyki) może być ryzykowna ze względu na konieczność wzięcia na siebie odpowiedzialności za ewentualne niepowodzenia i brak realizacji poszczególnych elementów takiej pielgrzymki. Można oczywiście w tym celu skorzystać ze standardowych form ubezpieczenia jak OC, o którym była mowa we wcześniejszych rozważaniach, czy nawet ubezpieczenie zdrowotne, ale należy mieć na uwadze, iż mają one ograniczony zasięg oraz określoną kwotę będącą sumą gwarancyjną. Kościelny organizator pielgrzymki nie uzyska z całą pewnością zabezpieczenia na wypadek niewypłacalności, które przysługuje wyłącznie organizatorom turystyki jako profesjonalistom prowadzącym działalność gospodarczą w turystyce. Ponadto organizatorzy turystyki organizujący imprezy turystyczne (pielgrzymki) za granicą zawierają obligatoryjnie na rzecz podróżnych umowy ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia, które mogą być szczególnie przydatne w przypadku wyjazdów do miejsc świętych poza Unią Europejską (jak np. Izrael).

6. Czy podmiot kościelny organizujący pielgrzymkę trwającą wiele dni ma obowiązek ją ubezpieczyć?

Odpowiedź na to pytanie ponownie zależy od statusu podmiotu kościelnego organizującego pielgrzymkę i od faktu, czy spełnia ona warunki zakwalifikowania jej jako imprezy turystycznej. Jeśli pielgrzymka nie ma statusu imprezy turystycznej, wówczas ubezpieczenie przez podmiot kościelny wynika tylko z roztropności tegoż podmiotu. Można, jak już zostało wskazane, skorzystać w tym celu ze standardowych form ubezpieczenia – OC, ubezpieczenie zdrowotne, NNW, koszty leczenia. Kościelny organizator pielgrzymki nie uzyska jednak zabezpieczenia na wypadek niewypłacalności, jeśli nie jest organizatorem turystyki. To ostatnie ubezpieczenie jest obligatoryjne dla biur podróży. Zabezpieczenie finansowe na wypadek niewypłacalności obejmuje:

- a) pokrycie kosztów kontynuacji imprezy turystycznej lub kosztów powrotu do kraju, obejmujących w szczególności koszty transportu i zakwaterowania, w tym także w uzasadnionej wysokości koszty poniesione

przez podróżnych, w przypadku gdy organizator turystyki lub przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych, wbrew obowiązkowi, nie zapewnia tej kontynuacji lub tego powrotu;

b) zwrot wpłat wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną lub każdą opłaconą usługę przedsiębiorcy ułatwiającemu nabywanie powiązanych usług turystycznych, w przypadku gdy z przyczyn dotyczących organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych lub osób, które działają w ich imieniu, impreza turystyczna lub którakolwiek opłacona usługa przedsiębiorcy ułatwiającemu nabywanie powiązanych usług turystycznych nie została lub nie zostanie zrealizowana;

c) zwrot części wpłat wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną odpowiadającą części imprezy turystycznej lub za każdą usługę opłaconą przedsiębiorcy ułatwiającemu nabywanie powiązanych usług turystycznych odpowiadającą części usługi, która nie została lub nie zostanie zrealizowana z przyczyn dotyczących organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych, lub osób, które działają w ich imieniu.

Formy tego ubezpieczenia mogą polegać na:

- 1) zawarciu gwarancji bankowej lub gwarancji ubezpieczeniowej zgodnie ze wzorem formularza i przepisami określającymi minimalną wysokość sumy gwarancji lub
- 2) zawarciu umowy ubezpieczenia na rzecz podróżnych zgodnie ze wzorem formularza i przepisami określającymi minimalną wysokość sumy ubezpieczenia lub
- 3) zawarciu umowy o turystyczny rachunek powierniczy zgodnie ze wzorem tej umowy i przyjmowaniu wpłat podróżnych wyłącznie na ten rachunek, jeżeli świadczą imprezy turystyczne lub ułatwiają nabywanie powiązanych usług turystycznych świadczonych wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Ponadto formą dodatkowego ubezpieczenia są wpłaty składek w należnej wysokości na Turystyczny Fundusz Gwarancyjny i Turystyczny

Fundusz Pomocowy, których rola zostanie omówiona w dalszej części rozważań.

Rys. 2. System zabezpieczeń finansowych w ustawie o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych¹³

7. Czy podmiot kościelny organizujący pielgrzymkę jednodniową po Polsce ma obowiązek ją ubezpieczyć?

Odpowiedź na to pytanie jest zbieżna z ustaleniami z odpowiedzi na pytanie 6., jednakże należy pamiętać, iż ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych nie stosujemy do wyjazdów trwających krócej niż 24 godziny i nieobejmujących noclegu. W takim wypadku pielgrzymka nie podlega pod regulacje ustawowe, dlatego jakakolwiek forma ubezpieczenia jest dobrowolna. Można, a nawet warto, jak już zostało wskazane, skorzystać w tym celu ze standardowych form ubezpieczenia: OC, ubezpieczenie zdrowotne, NNW, koszty leczenia.

8. Czy według obowiązujących w Polsce przepisów jest jakaś minimalna liczba uczestników, od której mówimy o grupie zorganizowanej? Czy 12-osobowa rodzina jadąca busem do sanktuarium może zostać potraktowana jako grupa zorganizowana?

Z zakresu stosowania ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych są en bloc wyłączone podróże trwające krócej niż 24 godziny, które nie obejmują zakwaterowania, jak również imprezy turystyczne, które są oferowane okazjonalnie i na zasadach niekomercyjnych, i wyłącznie ograniczonej grupie podróżnych. Te ostatnie mogą obejmować na przykład wyjazdy organizowane nie częściej niż kilka razy w roku przez organizacje charytatywne, grupy kościelne, parafie dla ich członków, które nie są oferowane ogółowi społeczeństwa. Nie ma żadnego przepisu mówiącego o minimalnej liczbie uczestników, od której mówimy o grupie zorganizowanej. Wskazana w pytaniu 12-osobowa rodzina podróżująca busem może być traktowana jako ograniczona grupa. Jednak pytanie zasadnicze dotyczy tego, czy taki wyjazd będzie imprezą turystyczną. Jeśli spełnia przesłanki wyłączeniowe, o których była mowa powyżej, to nie wchodzi w zakres stosowania ustawy, a w zdecydowanej większości przypadków tak właśnie będzie, ponieważ wyjazdy organizowane przez rodzinę we własnym zakresie są okazjonalne, niezarobkowe i przeznaczone dla członków rodziny lub osób im najbliższych. Warto jednak w kontekście wyjazdu z dziećmi przytoczyć brzmienie art. 92a ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, gdzie zdefiniowano wypoczynek dzieci i młodzieży, przez który należy rozumieć wypoczynek organizowany dla dzieci i młodzieży w celach rekreacyjnych lub regeneracji sił fizycznych i psychicznych, połączony ze szkoleniem lub pogłębianiem wiedzy, rozwijaniem zainteresowań, uzdolnień lub kompetencji społecznych dzieci i młodzieży, trwający nieprzerwanie co najmniej 2 dni, w czasie ferii letnich i zimowych oraz wiosennej i zimowej przerwy świątecznej, w kraju lub za granicą, w szczególności w formie kolonii, półkolonii, zimowiska, obozu i biwaku. Mając powyższe na uwadze, warto pamiętać, iż przepisom ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty nie podlega wypoczynek organizowany dla dzieci własnych lub dzieci znajomych przez osoby

spokrewnione albo osoby pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące lub osoby znane rodzicom osobiście¹⁴. Obie analizy wskazują zatem, iż do wyjazdów rodzinnych organizowanych we własnym zakresie regulacje dotyczące imprez turystycznych i wypoczynku dzieci i młodzieży nie znajdują zastosowania.

9. Czy organizator grupy pielgrzymkowej ma w świetle obowiązującego prawa obowiązek – ze względów bezpieczeństwa – przy dłuższych przejazdach organizować noclegi po drodze?

Kwestie te precyzyjnie definiuje i reguluje ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców oraz rozporządzenie WE Parlamentu Europejskiego i Rady 561/2006 z 15 marca 2006 r., obowiązujące we wszystkich krajach członkowskich Unii Europejskiej. Noclegi po drodze w trakcie przejazdów autokarowych są kluczowe ze względu na bezpieczeństwo i zdrowie prowadzonej grupy. W świetle prawa należy zadbać o odpowiedni odpoczynek i przerwę w pracy kierowcy. Czasem pracy kierowcy jest czas od rozpoczęcia do zakończenia pracy, która obejmuje wszystkie czynności związane z wykonywaniem przewozu drogowego, w szczególności w przypadku wyjazdu pielgrzymkowego:

- 1) prowadzenie pojazdu;
- 2) nadzór oraz pomoc osobom wsiadającym i wysiadającym;
- 3) obsługę pojazdu;
- 4) zapewnienie bezpieczeństwa osób, pojazdu i rzeczy;
- 5) niezbędne formalności administracyjne;
- 6) utrzymanie pojazdu w czystości.

Co do zasady czas pracy kierowcy nie może przekraczać 8 godzin na dobę i przeciętnie 40 godzin w przeciętnie pięciodniowym tygodniu pracy. Po sześciu kolejnych godzinach pracy kierowcy przysługuje przerwa przeznaczona na odpoczynek w wymiarze nie krótszym niż 30 minut, w przypadku gdy liczba godzin pracy nie przekracza 9 godzin, oraz w wymiarze nie krótszym niż 45 minut, w przypadku gdy liczba godzin pracy wynosi więcej niż 9 godzin (w sytuacji, gdy czas ten przypada np. na dwie następujące po

sobie doby, jednakże należy pamiętać, iż w przypadku, gdy praca jest wykonywana w porze nocnej, czas pracy kierowcy nie może przekraczać 10 godzin między dwoma kolejnymi okresami dziennego odpoczynku). Przerwa może być dzielona na okresy krótsze, trwające co najmniej 15 minut każdy, wykorzystywane w trakcie 6-godzinnego czasu pracy lub bezpośrednio po tym okresie. W każdej dobie kierowcy przysługuje prawo do co najmniej 11 godzin nieprzerwanego odpoczynku. Dobowy odpoczynek może być wykorzystany w pojeździe, tylko gdy pojazd znajduje się na postoju i jest wyposażony w miejsce do spania¹⁵.

10. Czy istnieje jakiś wykaz zaufanych biur organizatorów ruchu pielgrzymkowego?

Taki wykaz biur podróży specjalizujących się w organizacji ruchu pielgrzymkowego nie istnieje. Natomiast każdy legalnie działający organizator turystyki jest zobligowany do posiadania wpisu we właściwym, ze względu na adres swojej siedziby, rejestrze organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych. Rejestry te prowadzą marszałkowie województw. Są one zbiorczo udostępnione w postaci Centralnej Ewidencji Organizatorów Turystyki i Przedsiębiorców Ułatwiających Nabywanie Powiązanych Usług Turystycznych pod adresem www.ewidencja.ufg.pl.

11. Jaka jest odpowiedzialność osoby duchownej w przypadku, gdy całość pielgrzymki organizuje legalne biuro podróży / biuro pielgrzymkowe?

Podstawową cechą imprezy turystycznej jest to, że jeden podmiot odpowiada jako organizator za należyłą realizację imprezy turystycznej jako całości. Wyłącznie w przypadkach, gdy jako organizator imprezy turystycznej występuje inny podmiot, osoba duchowna powinna mieć możliwość pełnienia roli jedynie swego rodzaju „pośrednika” (osoby zbierającej grupę) i nieponoszenia odpowiedzialności jako organizator. To, czy dany podmiot działa jako organizator w odniesieniu do danej pielgrzymki, po-

winną zależność od udziału tego podmiotu w jej tworzeniu i uznania, czy jest to impreza turystyczna, nie zaś od tego, w jaki sposób nazywa prowadzoną przez siebie działalność¹⁶. Przy rozważaniach, czy dana osoba jest organizatorem, czy tylko kimś w rodzaju „pośrednika” namawiającego na wyjazd pielgrzymkowy, powinno pozostawać bez znaczenia, czy osoba ta działa po stronie podaży, czy też występuje jako „agent” działający na rzecz pielgrzyma¹⁷. W przypadku organizacji pielgrzymki przez legalne biuro podróży to właśnie ono ponosi pełną odpowiedzialność za należyłą realizację całości takiego wyjazdu. Organizator turystyki jest zatem odpowiedzialny za należyte wykonanie wszystkich usług turystycznych objętych umową o udział w imprezie turystycznej (pielgrzymce)¹⁸. Powyższe oznacza, iż osoba duchowna, która nie jest organizatorem takiej pielgrzymki, zwalnia się z jakiegokolwiek odpowiedzialności jako organizator.

12. Czy przepisy dotyczące ruchu pielgrzymkowego organizowanego przez podmiot kościelny obowiązują w całej Unii Europejskiej, czy tylko w Polsce?

Przed wszystkim podstawowe uregulowania dotyczące realizacji pielgrzymek w Polsce zostały zawarte w ustawie z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z powyższym aktem prawnym organizowanie procesji, pielgrzymek lub innych imprez o charakterze religijnym na drogach publicznych wymaga uzgodnienia, w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego, z właściwymi organami administracji rządowej lub samorządowej. W sytuacji, gdy dodatkowo pielgrzymka kwalifikuje się jako impreza turystyczna, wówczas znajduje zastosowanie także ustawa z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych. Ta ostatnia regulacja stanowi wdrożenie do krajowego porządku prawnego przepisów unijnej dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2302. Wskazana dyrektywa jest tzw. „aktem maksymalnej harmonizacji”, co oznacza, że państwa członkowskie UE tylko w niewielkim stopniu mogły przyjąć rozwiązania odbiegające od jej oryginalnego tekstu. Celem było bowiem ujednoczenie przepisów prawa w całej UE. Dlatego też sposób kwalifikowania danego

wyjazdu jako imprezy turystycznej bądź wskazanie, kiedy nie stosujemy tych przepisów, jest jednakowe w całej Unii Europejskiej. Konsekwencje z tym związane dotyczą zatem nie tylko polskiego ruchu pielgrzymkowego, ale całości tego typu aktywności w krajach Unii Europejskiej.

13. Czy organizacja pielgrzymki pieszej wymaga od strony kościelnej dodatkowych zgłoszeń (np. odpowiednim służbom na trasie pielgrzymki)?

Organizowanie procesji, pielgrzymek lub innych imprez o charakterze religijnym na drogach publicznych wymaga uzgodnienia, w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego, z właściwymi organami administracji rządowej lub samorządowej. Wyjątkiem są kondukty pogrzebowe odbywające się stosownie do miejscowego zwyczaju. Ponadto istotne jest, iż za wyznaczenie trasy odpowiada organizator takiej pielgrzymki. Ważne jest też, aby była ona dostosowana do danej grupy, która będzie w niej uczestniczyła. W ten sposób poprzez określenie podstawowych reguł można uwolnić się od ewentualnej odpowiedzialności związanej z kontuzjami, jakich w trakcie pieszej pielgrzymki mogą doznać pielgrzymi. Ci ostatni powinni być dostatecznie dobrze poinformowani i zaznajomieni ze specyfiką warunków, z jakimi mogą się spotkać w trakcie prowadzonej wyprawy.

14. Jak najlepiej i najbezpieczniej organizować pielgrzymki piesze?

Pielgrzymka piesza powinna być zorganizowana w zgodzie z regulacjami ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym. Warto opracować regulamin takiej pielgrzymki, w którym zostaną określone podstawowe zasady udziału w przedsięwzięciu. Istotne powinno być również rozważenie wykupienia dodatkowego ubezpieczenia dla uczestników pielgrzymki. Może ono dotyczyć np. odpowiedzialności cywilnej, ochrony przed następstwami nieszczęśliwych wypadków czy ewentualnych kosztów leczenia. Pod rozważę można wziąć też wyznaczenie trasy pielgrzymki, która przebiegać będzie szlakami tu-

rystycznymi¹⁹. Te mają najczęściej swoich gestorów, którzy ponoszą odpowiedzialność za ich wytyczanie, jak również za panujące na nich warunki. W ten sposób można mieć przynajmniej częściową pewność, iż trasa, którą będzie przemieszczać się pielgrzymka, zostanie odpowiednio przygotowana. Również organizator takiej pielgrzymki w ten sposób jest w stanie wykazać swoją należytą staranność w doborze odpowiedniej trasy. W przypadku ewentualnych szkód może mieć on zastrzeżenia do gestora szlaku turystycznego. Ciekawą perspektywą może być np. wykorzystanie w pielgrzymce trasy szlaku św. Jakuba, która częściowo przebiega również przez Polskę. W większości przypadków pielgrzymki piesze nie będą podlegały pod regulacje ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych. Są one organizowane okazjonalnie (najczęściej w okresie letnim), dla ograniczonej grupy (najczęściej członkowie danej parafii) i niezarobkowo, ponieważ celem jest dotarcie do miejsca kultu religijnego i samo uczestnictwo w podróży do tego miejsca. Jeśli natomiast pielgrzymka piesza nie podlegałaby pod jedno z wyżej wymienionych wyłączeń, wówczas należałoby stosować do niej rygor prawny dotyczący imprez turystycznych, co było już dokładnie omawiane w niniejszej monografii.

15. Jak najlepiej i najbezpieczniej organizować pielgrzymki autokarowe?

W wielu przypadkach tego typu pielgrzymki trwają krócej niż 24 godziny i nie obejmują noclegu. Zatem nie będą podlegały pod regulacje ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych. W takim wypadku to organizator, którym jest np. ksiądz lub siostra zakonna, bierze na siebie odpowiedzialność za dobór kontrahentów. Warto w takiej sytuacji skorzystać z profesjonalnego przewoźnika autokarowego, który w zakresie przewozu obowiązany będzie do przestrzegania ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym, a także ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców oraz rozporządzenia WE Parlamentu Europejskiego i Rady 561/2006 z 15 marca 2006 r. W przypadku skorzystania z profesjonalnego przewoźnika autokarowego

organizujący pielgrzymkę uwalnia się od odpowiedzialności za jakość tego typu usługi, ponieważ jest ona zapewniana przez przedsiębiorcę specjalizującego się w wyjazdach autobusowych. Analogicznie jak przy pielgrzymce pieszej dobrą praktyką będzie sporządzenie regulaminu takiego wyjazdu i zapoznanie z nim wszystkich uczestników. Jest to niezwykle istotne z punktu widzenia dołożenia należytej staranności w przypadku jakiegokolwiek szkody, do której mogłoby dojść podczas wyjazdu pielgrzymkowego. W ten sposób organizator może uwolnić się od odpowiedzialności za ewentualną szkodę poniesioną przez pielgrzymka lub w znacznym stopniu ją zniwelować, jeśli ten będzie zapoznany z ewentualnymi ryzykami i zasadami przyświecającymi takiemu wyjazdowi. Należy też pamiętać, iż w przypadku skorzystania z usługi przedsiębiorcy autokarowego to właśnie on bierze na siebie również ryzyko związane z zapewnieniem odpowiednich warunków osobom z niepełnosprawnościami, zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 181/2011.

16. Jak najlepiej i najbezpieczniej organizować pielgrzymki zagraniczne (samolotowo-autokarowe)?

Inaczej niż w przypadku pielgrzymek krajowych autokarowych wyjazdy zagraniczne trwają najczęściej powyżej 24 godzin. Z pewnością tego typu podróże obejmują też nocleg, co powoduje, iż z dużym prawdopodobieństwem możemy stwierdzić, że mamy tu do czynienia z imprezą turystyczną. W takim wypadku jedynym sensownym rozwiązaniem jest skorzystanie z usług profesjonalnego organizatora turystyki, specjalizującego się w wyjazdach zagranicznych. Przede wszystkim należy pamiętać, iż w celu określenia minimalnej wysokości sumy gwarancyjnej bankowej lub ubezpieczeniowej dokonuje się jej wyliczenia na podstawie rozporządzenia Ministra Finansów i Rozwoju z dnia 27 grudnia 2017 r. w sprawie minimalnej wysokości sumy gwarancji bankowej i ubezpieczeniowej wymaganej w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych. Określony w pytaniu rodzaj imprez, za które należy się wyższa suma gwarancyjna, to imprezy turystyczne na terytorium państw europejskich

wymienionych w załączniku do rozporządzenia²⁰ i pozaeuropejskich z wykorzystaniem transportu lotniczego w ramach przewozu czarterowego. Analogicznie tego rodzaju pielgrzymki wiążą się z najwyższą kwotą odprowadzaną na Turystyczny Fundusz Gwarancyjny i Turystyczny Fundusz Pomocowy. Składka na oba fundusze wynosi po 15 zł na każdy z instrumentów za jednego podróżnego. Dlatego też prostszym i pewniejszym rozwiązaniem jest zawarcie kontraktu z organizatorem turystyki, który odpowiada za należyłą realizację imprezy turystycznej jako całości. To organizator turystyki sprawdzi za podmiot kościelny podstawowe kwestie i będzie odpowiadał za realizację wyjazdu w zgodzie z prawem. Podstawową bowiem cechą imprezy turystycznej jest to, że jeden podmiot ponosi odpowiedzialność za należyte wykonanie wszystkich usług turystycznych objętych umową.

17. Czy organizując kolonie/ferie dla dzieci organizator strony kościelnej (parafia, zgromadzenie zakonne, inne) ma obowiązek zgłaszania takiej formy wypoczynku Ministerstwu Edukacji i Nauki?

Zgłoszenie na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty jest obligatoryjne, lecz nie do Ministerstwa Edukacji i Nauki, a do właściwego ze względu na siedzibę danego podmiotu kościelnego kuratora oświaty. Organizator wypoczynku jest obowiązany zgłosić kuratorowi oświaty zamiar zorganizowania wypoczynku w formie zgłoszenia wypoczynku, które zawiera:

1) nazwę lub imię i nazwisko organizatora wypoczynku oraz jego dane teleadresowe: adres siedziby lub adres zamieszkania w przypadku osoby fizycznej, w tym województwo, powiat, gminę, oraz adres do korespondencji, numer telefonu i faksu, adres poczty elektronicznej, a także, jeżeli posiada:

- a) numer identyfikacyjny REGON,
- b) numer w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS),
- c) numer identyfikacji podatkowej (NIP),
- d) numer zaświadczenia o wpisie do rejestru organizatorów turystyki

i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych;

2) wskazanie:

a) formy wypoczynku,

b) terminu wypoczynku,

c) adresu wypoczynku, miejsca lokalizacji wypoczynku lub trasy wypoczynku, z podaniem nazwy kraju w przypadku wypoczynku organizowanego za granicą,

d) rodzaju zakwaterowania,

e) liczby uczestników wypoczynku, w tym liczby uczestników ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, wynikającymi z niepełnosprawności, niedostosowania społecznego lub zagrożenia niedostosowaniem społecznym,

f) numeru telefonu kierownika wypoczynku;

3) ramowy program wypoczynku określający rodzaj zajęć realizowanych podczas wypoczynku;

4) informację o sposobie zapewnienia uczestnikom wypoczynku dostępu do opieki medycznej;

5) imiona i nazwiska oraz funkcje osób wchodzących w skład kadry wypoczynku;

6) oświadczenia organizatora wypoczynku o posiadaniu kopii dokumentów potwierdzających spełnianie przez osoby wchodzące w skład kadry wypoczynku warunków ustawowych;

7) w przypadku organizatora wypoczynku, który nie jest organizatorem turystyki – oświadczenie organizatora wypoczynku, że organizuje wypoczynek w celu odpowiednio niezarobkowym albo zarobkowym i nie podlega obowiązkowi wpisu do rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych;

8) wykaz dokumentów dołączonych do zgłoszenia, określonych w przepisach ustawowych;

9) datę i podpis organizatora wypoczynku.

W przypadku stwierdzenia braków lub nieprawidłowości w zgłoszeniu wycieczki kurator oświaty wzywa niezwłocznie organizatora wycieczki do ich uzupełnienia lub usunięcia w wyznaczonym terminie. Zgłoszenie wycieczki uzupełnione lub poprawione w wyznaczonym terminie wywołuje skutki od chwili jego przedstawienia. Poprawnie złożone zgłoszenie wycieczki kurator oświaty umieszcza niezwłocznie w bazie wycieczki publicznie dostępnej na stronie internetowej <https://wycieczek.mein.gov.pl>. Jest to publiczna możliwość kontroli nad ewentualnymi nieprawidłowościami, ponieważ najważniejsze informacje o organizowanym wycieczki są dostępne cyfrowo.

18. Czy jednodniowa wycieczka dla dzieci z parafii (np. parafialna pielgrzymka dzieci na Jasną Górę) podpada pod obowiązek zgłoszenia jej w tym systemie?

Nie, jednodniowe wyjazdy nie podlegają zgłoszeniu w bazie wycieczki. Wycieczka dla dzieci i młodzieży organizowana przez podmiot niebędący szkołą, a będący np. podmiotem kościelnym podlega zgłoszeniu do bazy wycieczki, jeśli trwa nieprzerwanie co najmniej 2 dni, w czasie ferii letnich i zimowych oraz wiosennej i zimowej przerwy świątecznej, w kraju lub za granicą. W szczególności wycieczki dzieci i młodzieży odbywa się w formie kolonii, półkolonii, zimowiska, obozu i biwaku. W przypadku szkół lub placówek oświatowych zgłoszeniu do bazy wycieczki nie podlega zamiar zorganizowania wycieczki trwający do 3 dni. Dyrektor szkoły lub placówki oświatowej zawiadamia organ prowadzący oraz organ sprawujący nadzór pedagogiczny o zamiarze zorganizowania wycieczki, przekazując tym organom kartę wycieczki.

19. Czy pielgrzymki, w których uczestniczą osoby niepełnoletnie, podlegają jakimś dodatkowym obostrzeniom?

Pielgrzymki, w których uczestniczą osoby niepełnoletnie, podlegają co do zasady regulacjom na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty²¹. W takim wypadku organizator wyjazdu traktowany

jest jak organizator wycieczki, który informuje rodziców uczestnika albo pełnoletniego uczestnika pielgrzymki o warunkach organizacji wycieczki, w szczególności o terminie, miejscu lub trasie pielgrzymki, jej programie i regulaminie. Nadzór nad wycieczką organizowaną w kraju sprawuje kurator oświaty właściwy ze względu na miejsce lokalizacji wycieczki. W ramach nadzoru kurator oświaty zbiera i analizuje informacje o stanie i warunkach realizacji takiego wycieczki pielgrzymkowego na obszarze województwa, a także, odpowiednio do potrzeb, może:

- 1) kontrolować wycieczkę w miejscu organizacji;
- 2) żądać wglądu do dokumentacji pielgrzymki w miejscu jej organizacji;
- 3) żądać wglądu do dokumentacji po zakończeniu wycieczki;
- 4) występować do organizatora wycieczki o informacje związane z organizacją i przebiegiem wycieczki.

Kurator oświaty zawiadamia organizatora wycieczki o zamiarze przeprowadzenia kontroli. Nie zawiadamia się o zamiarze przeprowadzenia kontroli wyłącznie w przypadku, gdy przeprowadzenie kontroli jest uzasadnione bezpośrednim zagrożeniem zdrowia lub życia uczestników, jest wynikiem wcześniej przeprowadzonej kontroli lub następuje z powodu otrzymanych skarg. Kontrolę przeprowadza osoba lub osoby wyznaczone przez kuratora oświaty, na podstawie okazanego imiennego upoważnienia wydanego przez kuratora oświaty i po okazaniu legitymacji służbowej. Dodatkowo właściwy państwowy inspektor sanitarny i komendant powiatowy (miejski) Państwowej Straży Pożarnej są obowiązani niezwłocznie zawiadomić kuratora oświaty właściwego ze względu na miejsce lokalizacji wycieczki o stwierdzonych okolicznościach uzasadniających zakończenie prowadzenia wycieczki. Biorąc powyższe pod uwagę, należy pamiętać, iż w przypadku, gdy wycieczka pielgrzymkowa, który jest traktowany w rozumieniu ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty jako wycieczka dzieci i młodzieży, jest organizowany przez organizatora turystyki, to ten bierze na siebie wszelkie formalności i odpowiedzialność prawną.

20. Czym jest usługa hotelarska i czy może być niezależną częścią pielgrzymki?

Zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych usługą hotelarską jest krótkotrwałe, ogólnie dostępne wynajmowanie domów, mieszkań, pokoi, miejsc noclegowych, a także miejsc na ustawienie namiotów lub przyczep samochodowych oraz świadczenie, w obrębie obiektu, usług z tym związanych²². Usługa hotelarska dotyczy noclegu – jeżeli wchodzi on w skład wyjazdu pielgrzymkowego, to z dużym prawdopodobieństwem można uznać, iż całość takiego wyjazdu będzie tworzyć imprezę turystyczną w rozumieniu ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych²³. Oczywiście jeśli usługa hotelarska będzie np. zamawiana przez każdego z uczestników z osobna i nie będzie prowadzić to do obchodzenia regulacji ustawowych, to może okazać się, że jest ona niezależnym elementem niewchodzącym w skład pakietu pielgrzymkowego. Każdy przypadek jest indywidualny i należy go rozpatrywać, natomiast na kanwie niniejszej odpowiedzi jednoznacznie wiadomo, czym jest usługa hotelarska. Pozwala to na ocenę tego elementu jako składnika pakietu bądź niezależnej usługi turystycznej.

21. Jakie są rodzaje obiektów hotelarskich, które obsługują ruch pielgrzymkowy?

Nie istnieje kazuistyczna lista obiektów, które zajmują się wyłącznie obsługą ruchu pielgrzymkowego. Tego typu grupy docelowe mogą być przyjmowane we wszystkich obiektach hotelarskich. Zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych wyróżnia się następujące rodzaje obiektów hotelarskich:

- 1) hotele – obiekty posiadające co najmniej 10 pokoi, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych, świadczące szeroki zakres usług związanych z pobytem klientów;
- 2) motele – obiekty położone przy drogach, dysponujące parkingiem,

posiadające co najmniej 10 pokoi, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych;

3) pensjonaty – obiekty posiadające co najmniej 7 pokoi, świadczące dla swoich klientów całodzienne wyżywienie;

4) kempingi (campingi) – obiekty strzeżone, umożliwiające nocleg w namiotach, samochodach mieszkalnych (campobusach) i przyczepach samochodowych, przyrządzanie posiłków, parkowanie samochodów, a także świadczące usługi związane z pobytem klientów; obiekty te mogą dodatkowo umożliwiać nocleg w domkach turystycznych lub innych obiektach stałych;

5) domy wycieczkowe – obiekty posiadające co najmniej 30 miejsc noclegowych, dostosowane do samoobsługi klientów oraz świadczące minimalny zakres usług związanych z pobytem klientów;

6) schroniska młodzieżowe – obiekty przeznaczone do indywidualnej i grupowej turystyki młodzieżowej, dostosowane do samoobsługi klientów;

7) schroniska – obiekty zlokalizowane poza obszarami zabudowanymi, przy szlakach turystycznych, świadczące minimalny zakres usług związanych z pobytem klientów;

8) pola biwakowe – obiekty niestrzeżone, umożliwiające nocleg w namiotach²⁴.

Usługi hotelarskie mogą być świadczone również w innych obiektach, jeżeli obiekty te spełniają minimalne wymagania co do wyposażenia²⁵.

22. Czy istnieje jakiś rejestr legalnych obiektów hotelarskich obsługujących ruch pielgrzymkowy?

Jak już zostało uprzednio wskazane, nie istnieje kazuistyczna lista obiektów, które zajmują się wyłącznie obsługą ruchu pielgrzymkowego. Natomiast na podstawie przekazywanych w formie elektronicznej przez marszałków województw danych dotyczących skategoryzowanych w województwie obiektów hotelarskich na stronie internetowej turystyka.gov.pl zamieszcza się Centralny Wykaz Obiektów Hotelarskich. Wykaz ten jest jawny, dostępny 24 godziny na dobę przez 7 dni w tygodniu. Daje możli-

wość sprawdzenia, czy skategoryzowany obiekt hotelarski działa zgodnie z prawem. W sytuacji, gdy wyjazd odbywa się do obiektu spoza listy, należy każdorazowo weryfikować jego legalność w danym urzędzie gminy, właściwym ze względu na położenie²⁶. Warto pamiętać, iż to na organizatorze pielgrzymki spoczywa obowiązek weryfikacji legalności obiektów hotelarskich, jeśli składową wyjazdu ma być usługa zakwaterowania.

23. Jakie wymogi musi spełnić przewodnik turystyczny oprowadzający po miejscach świętych?

Co do zasady wymogi dla przewodników turystycznych określa ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych. Przewodnikiem miejskim lub terenowym według powyższego aktu prawnego może być osoba, która:

- 1) ukończyła 18 lat;
- 2) nie była karana za przestępstwo umyślne lub inne popełnione w związku z wykonywaniem zadań przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek;
- 3) posiada wykształcenie średnie lub średnie branżowe.

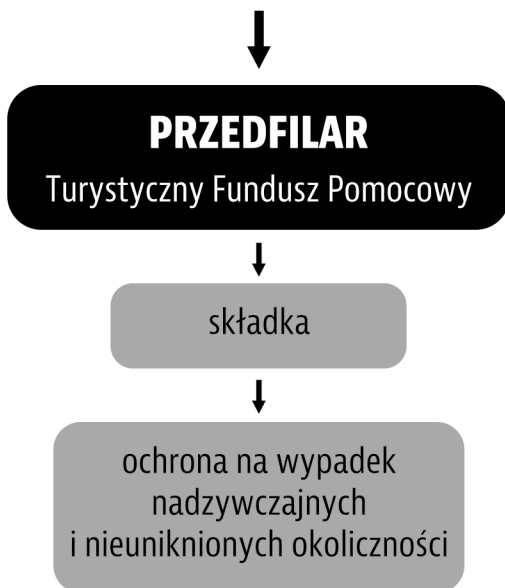
Na przeszkodzie nie stoi jednak wprowadzenie dodatkowych wymogów w stosunku do przewodników turystycznych np. w obiektach sakralnych przez zarządców takich miejsc. Dlatego też poza wymogami ustawowymi należy każdorazowo zapoznać się z regulaminem danego obiektu sakralnego co do specyficznych wymogów, które mogą zostać wprowadzone przez właściciela takiego miejsca, odnoszących się do zasad oprowadzania grupy.

24. Czym jest Turystyczny Fundusz Pomocowy i jakie ma zastosowanie w ruchu pielgrzymkowym?

Turystyczny Fundusz Pomocowy stanowi wyodrębniony rachunek w Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym. Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny zapewnia obsługę Turystycznego Funduszu Pomocowego. Jest to instrument pomocowy, z którego udzielane są wypłaty, gdy organizator

turystyki nie jest w stanie zapewnić podróżnym zwrotów należności za imprezę turystyczną, w przypadku wystąpienia nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności w miejscu docelowym lub jego najbliższym sąsiedztwie, które mają znaczący wpływ na realizację imprezy turystycznej lub przewóz podróżnych do miejsca docelowego²⁷. Dla ruchu pielgrzymkowego jest to o tyle istotne, że jeśli za przygotowanie pielgrzymki odpowiada legalnie działający organizator turystyki, to będzie on miał możliwość skorzystania z tego instrumentu pomocowego. Gwarancją skorzystania z tego typu pomocy jest fakt, iż każdy organizator turystyki odprowadza na Turystyczny Fundusz Pomocowy maksymalnie 15 zł od podróżnego z tytułu udziału w imprezie turystycznej.

ORGANIZATORZY TURYSTYKI

Rys. 3. System ochrony na wypadek siły wyższej²⁸

25. Czym jest Turystyczny Fundusz Gwarancyjny i jakie ma zastosowanie w ruchu pielgrzymkowym?

Turystyczny Fundusz Gwarancyjny stanowi wyodrębniony rachunek w Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym. Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny zapewnia obsługę Turystycznego Funduszu Gwarancyjnego. Jest to instrument, który może znaleźć zastosowanie w przypadku niewypłacalności organizatora turystyki²⁹. W sytuacji niewypłacalności marszałek województwa lub upoważniona przez niego jednostka do wydawania dyspozycji wypłaty zaliczki na pokrycie kosztów kontynuacji imprezy turystycznej lub kosztów powrotu podróżnych do kraju prowadzi działania związane z organizacją powrotu podróżnych do kraju, jeżeli organizator turystyki, wbrew obowiązkowi, nie zapewnia tego powrotu. Środki z Turystycznego Funduszu Gwarancyjnego służą do pokrycia zaliczki, o której mowa powyżej, a także do zwrotu środków podróżnym, którzy wnieśli opłatę za imprezę turystyczną, która nie odbyła się w całości lub w części w wyniku niewypłacalności organizatora turystyki. Gwarancją skorzystania z tego typu pomocy jest fakt, iż każdy organizator turystyki odprowadza na Turystyczny Fundusz Gwarancyjny maksymalnie 15 zł od podróżnego z tytułu udziału w imprezie turystycznej.

26. Organizator turystyki specjalizujący się w ruchu pielgrzymkowym jest zobligowany do prowadzenia wykazu umów. Jakiego rodzaju umowy należy zamieszczać w wykazie umów – czy wszystkie zawarte umowy, czy tylko te, które zostały ostatecznie zrealizowane, a może wyłącznie umowy dotyczące pielgrzymek?

Zgodnie z regulacjami ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych organizatorzy turystyki są obowiązani prowadzić wykaz umów o udział w imprezie turystycznej. Ze wskazanej wyżej ustawy wynika, iż w wykazie powinny znajdować się wszystkie tego rodzaju umowy, niezależnie od tego, czy ostatecznie zostały zrealizowane³⁰. Nie istnieje obowiązek prawny polegający na wyszczególnianiu, które ze zorganizowanych imprez turystycznych miały charakter pielgrzymkowy.

27. Jakie warunki ma spełniać organizator turystyki zgodnie z regulacjami ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych, gdy organizuje pielgrzymkę?

Nie istnieją szczególne obowiązki podmiotów odpowiadających za pielgrzymkę. Jeśli są one organizatorami turystyki, to powinny spełniać wymogi generalnie dla nich określone. A zatem organizatorzy turystyki są obowiązani zgodnie z regulacjami ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych spełniać m.in. następujące warunki:

- 1) posiadać wpis do właściwego rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych;
- 2) zapewniać podróżnym na wypadek swojej niewypłacalności odpowiednie zabezpieczenie finansowe;
- 3) składać marszałkowi województwa oryginały lub poświadczony za zgodność z oryginałem przez adwokata, radcę prawnego lub notariusza kopie posiadanego zabezpieczenia finansowego, nie później niż 14 dni przed upływem terminu obowiązywania umowy lub gwarancji poprzedniej (przedsiębiorcy turystyczni zaprzestający działalności albo zawieszający działalność są zwolnieni z tego obowiązku, jeżeli zawiadomią marszałka województwa o zaprzestaniu albo zawieszeniu działalności organizatora turystyki);
- 4) prowadzić wykaz umów o udział w imprezie turystycznej;
- 5) składać terminowo do Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego deklaracje zawierające:
  - a) wyliczenie wysokości należnych składek na Turystyczny Fundusz Gwarancyjny i Turystyczny Fundusz Pomocowy,
  - b) określenie liczby i rodzaju umów zawartych w danym miesiącu oraz liczby podróżnych objętych tymi umowami,
  - c) informacje o zabezpieczeniach finansowych posiadanych w okresie, za jaki jest składana deklaracja, oraz o podmiotach ich udzielających,
  - d) informację o liczbie podróżnych, za których składka jest należna na

Turystyczny Fundusz Gwarancyjny i Turystyczny Fundusz Pomocowy;

6) realizować wobec podróżnych obowiązki informacyjne określone w ustawie.

Rys. 4. Zabezpieczenia finansowe na rzecz ochrony podróżnych³¹

28. Czy organizując pielgrzymkę w terenie górskim należy oczekiwać od prowadzącego grupę pielgrzymów posiadania specjalnych uprawnień?

Prowadzenie pielgrzymki w terenie górskim może wiązać się z wykonywaniem zadań przewodnika górskiego³². Dla określonego obszaru górskiego wymaga się posiadania uprawnień określonych ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych. Uprawnienia przewodnika górskiego dla określonego obszaru górskiego otrzymuje osoba, która:

- 1) ukończyła 18 lat;
- 2) nie była karana za przestępstwo umyślne lub inne popełnione w związku z wykonywaniem zadań przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek;
- 3) posiada wykształcenie średnie lub średnie branżowe;

4) odbyła szkolenie teoretyczne i praktyczne dla określonego obszaru górskiego oraz zdała egzamin na przewodnika górskiego.

Uprawnienia przewodników górskich dzielą się na trzy klasy w zależności od stopnia trudności tras i wycieczek. Konsekwencją wykonywania odpłatnie zadań przewodnika górskiego bez uprawnień wymaganych dla określonego obszaru górskiego jest kara ograniczenia wolności albo grzywny.

29. Jakie sankcje karne są przewidziane za organizację wycieczki w przypadku braku umieszczenia zgłoszenia w bazie wycieczki?

Jeśli podmiot, który organizuje wycieczkę (w tym pielgrzymkę kierowaną do grupy osób małoletnich), nie umieści zgłoszenia w bazie wycieczki, podlega karze grzywny. Tej samej karze podlega ten, kto nie dopełnia obowiązku informowania kuratora oświaty o zmianach okoliczności objętych zgłoszeniem wycieczki. Zatem odpowiedzialność za dopełnienie obowiązku zgłoszenia spoczywa wyłącznie na organizatorze takiego wyjazdu. Co więcej, nie jest wystarczające samo wysłanie zgłoszenia wycieczki, musi ono zostać jeszcze zaakceptowane przez kuratora oświaty³³. Dlatego tak ważne jest dołożenie należytej staranności i sprawdzenie, czy zgłoszenie zostało umieszczone w bazie wycieczki. Orzekanie w sprawach o wyżej wymienione czyny następuje zgodnie z procedurą określoną w ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia.

30. Czy wszelkie usługi świadczone podróżnym w obrębie Domu Pielgrzyma związane z zakwaterowaniem (np. usługi spa, konferencja, szkolenie) nadal będą traktowane jako jedna usługa zakwaterowania?

Na potrzeby zdefiniowania imprezy turystycznej należy brać pod uwagę – jako jedyne kryterium – połączenie różnych rodzajów usług turystycznych takich jak zakwaterowanie, przewóz pasażerów autobusem, koleją, drogą wodną lub lotniczą, a także wynajem pojazdów silnikowych.

Usługi, które są nieodłączną częścią usługi zakwaterowania, nie powinny być uważane za odrębne usługi turystyczne³⁴. Chodzi tu na przykład o transfer pomiędzy Domem Pielgrzyma a lotniskiem lub stacją kolejową, posiłki, napoje oraz sprząatanie zapewnione w ramach zakwaterowania lub dostęp do miejsc takich jak np. basen, sauna, spa lub sala treningowa przeznaczonych dla gości domu pielgrzyma. Natomiast konferencja i szkolenie nie stanowią nieodłącznej części usługi hotelarskiej, dlatego powinny być traktowane jako odrębne usługi turystyczne, które w pakiecie z usługą zakwaterowania mogą tworzyć imprezę turystyczną.

31. Jakie usługi świadczone podróżnym nie będą usługą turystyczną (tak jak np. ubezpieczenie)? Czy szkolenia biblijne można uznać za takie usługi, zwłaszcza jeśli w trakcie jednej podróży organizator poza obsługą takiego szkolenia zapewnia dodatkowo wyłączenie nocleg?

Usługi finansowe, takie jak ubezpieczenie podróży, nie są uważane za usługi turystyczne³⁵. Zakwaterowania w celach pobytowych, w tym na potrzeby długoterminowych kursów, nie należy uważać za zakwaterowanie w rozumieniu ustawy. Jednak w sytuacji, gdy jest to krótkotrwały pobyt, dodatkowo połączony z kursem biblijnym, to należy takie szkolenie traktować jako inną usługę świadczoną podróżnym, która nie jest nieodłączną częścią zakwaterowania. Jeżeli szkolenie jest połączone tylko z jedną usługą turystyczną innego rodzaju, jak na przykład w omawianym przypadku z zakwaterowaniem, będzie to prowadzić do powstania imprezy turystycznej tylko w przypadku, gdy usługi te stanowią znaczną część wartości tego pakietu lub gdy są one reklamowane³⁶ jako istotny element tej podróży. W przypadku gdy szkolenie biblijne świadczone podróżnym stanowi 25% lub więcej wartości danego połączenia, usługi te będą uważane za stanowiące znaczną część wartości imprezy turystycznej³⁷. Należy jednak pamiętać, że w przypadku, gdy dodawane są inne usługi świadczone podróżnym – na przykład do zakwaterowania w Domu Pielgrzyma zarezerwowanego jako odrębna usługa, po przybyciu podróżnego do obiektu – nie powinny one stanowić imprezy turystycznej.

32. Jeśli pielgrzym kupuje bilet lotniczy za 10 000 zł, a do tego hotel za 900 zł w odstępie 2 dni, to czy łącznie nie jest to impreza turystyczna, skoro koszt hotelu stanowi mniej niż 25% łącznej wartości usług?

Zakup dwóch usług w odstępie 2 dni nie powoduje powstania imprezy turystycznej, ponieważ dotyczy nabycia dwóch niezależnych usług turystycznych. Natomiast co do zasady połączenie przewozu pasażerów z usługą zakwaterowania powoduje powstanie imprezy turystycznej, jeśli jest sprzedawane w pakiecie. Nie ma znaczenia przy tego typu pakietach wartość poszczególnych usług turystycznych, ponieważ połączenie co najmniej dwóch podstawowych rodzajów usług turystycznych co do zasady tworzy imprezę turystyczną, jeśli trwa powyżej 24 godzin lub obejmuje nocleg. Dlatego np. pakiet w postaci usługi transportu pasażerów połączony z zakwaterowaniem lub usługa transportu połączona z usługą wynajmu samochodu, trwające powyżej 24 godzin, będą imprezami turystycznymi. Nie ma w tych przypadkach znaczenia wartość kwotowa usług, które podlegają łączeniu.

33. Czy połączenie przelotu z Warszawy do Paryża i przejazdu autokarowego z Paryża do Lourdes, jeśli trwa powyżej 24 godzin i nie obejmuje noclegu, jest imprezą turystyczną?

Nie, ponieważ imprezą turystyczną są tylko połączenia, które obejmują co najmniej dwa różne rodzaje usług turystycznych, tymczasem połączenie przelotu pasażerskiego z przewozem autokarowym stanowi jeden i ten sam rodzaj usługi turystycznej, czyli przewóz pasażerów³⁸. Nie ma znaczenia, ile składowych form przejazdu będzie nabytych przez podróżnego, w każdym przypadku stanowią one jeden rodzaj usługi turystycznej dotyczącej transportu pasażerów.

34. Jak „ustawa Kamilka” wpływa na zobowiązania organizatorów ruchu pielgrzymkowego? Jakie są obowiązki organizatora w kontekście ochrony nieletnich?

Przede wszystkim ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw wprowadza obowiązek wprowadzenia standardów ochrony małoletnich (tzw. SOM).

Do stworzenia dokumentacji w tym zakresie zobligowani są m.in. organizatorzy działalności oświatowej, opiekuńczej, wychowawczej, resocjalizacyjnej, religijnej, artystycznej, medycznej, rekreacyjnej, sportowej lub związanej z rozwijaniem zainteresowań przez małoletnich. Obowiązek wprowadzenia standardów mają także podmioty świadczące usługi hotelarskie oraz turystyczne, a także prowadzące inne miejsca zakwaterowania zbiorowego, w zakresie niezbędnym do zapewnienia ochrony małoletnich³⁹.

Organizator wyjazdów pielgrzymkowych (jeśli uczestniczą w nich małoletni) powinien mieć wdrożone standardy ochrony małoletnich (SOM) w wersji pełnej oraz dostosowanej do percepcji danej grupy małoletnich. Wytyczne do wydania SOM w zakresie organizatorów wypoczynku, które mogą być pomocne do stworzenia odpowiedniej dokumentacji, zawarto na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości: <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/standardy-ochrony-maloletnich---wytyczne>.

Ponadto przed nawiązaniem z daną osobą stosunku pracy lub przed dopuszczeniem określonej osoby do działalności sformalizowanej lub niesformalizowanej⁴⁰ związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem czy rozwojem duchowym na pracodawcy lub organizatorze takiej działalności oraz na osobie, z którą ma być nawiązany stosunek pracy lub która ma być dopuszczona do takiej aktywności, ciąży tzw. obowiązki sprawdzające. Pracodawca lub organizator takiej działalności (np. organizator turystyki) uzyskuje informacje o tej osobie w Rejestrze z dostępem ograniczonym lub w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w rejestrze.

35. Jak „ustawa Kamilka” wpływa na pilotów wycieczek i przewodników grup pielgrzymkowych?

Osoby, których działalność jest związana m.in. z wypoczynkiem lub realizacją innych zainteresowań małoletnich lub z opieką nad nimi, muszą przejść przez tzw. procedurę sprawdzającą⁴¹. Obowiązek ten ciąży na pracodawcy lub organizatorze takiej działalności. Działanie to powinno zostać podjęte przed nawiązaniem współpracy. Ustawa nie przewiduje powtarzania procedury sprawdzania w trakcie zawartej umowy, a jedynie przed podpisaniem kontraktu⁴². Uwidocznienie informacji w którymkolwiek z rejestrów powoduje brak możliwości podpisania umowy w tym zakresie / dopuszczenia do danej działalności (nawet o charakterze wolontariackim).

36. Jak „ustawa Kamilka” wpływa na księży pełniących funkcję opieki duchowej grup pielgrzymkowych?

Podobnie jak w przypadku pilotów wycieczek i przewodników turystycznych także osoby, których działalność jest związana m.in. z rozwojem duchowym wśród dzieci, muszą przejść przez tzw. procedurę sprawdzającą. Jeśli w wyjeździe pielgrzymkowym biorą udział dzieci, ksiądz pełniący opiekę duchową takiej grupy musi przejść przez procedurę sprawdzającą.

37. Jeśli w grupie pielgrzymkowej są obecne pojedyncze osoby nieletnie pod opieką swoich rodziców / opiekunów prawnych, to czy organizator jest obowiązany wykazać, że obsługujący grupę pilot/przewodnik/kierowca nie jest w wykazie pedofilów i nie jest karany?

Każdy, kto poza swoimi podstawowymi (standardowymi) obowiązkami wykonuje także zadania kierowane do dzieci, w szczególności polegające na wychowaniu, edukacji, wypoczynku, leczeniu, świadczeniu porad psychologicznych, rozwoju duchowym, uprawianiu sportu lub realizacji innych zainteresowań przez małoletnich lub opiece nad nimi, podlega procedurze sprawdzającej. Nie ma znaczenia w tym przypadku, że rodzice lub opiekunowie prawni przebywają wraz z dziećmi podczas pielgrzymki.

Sam fakt wykonywania działań kierowanych również do dzieci powoduje, że przed nawiązaniem takiej współpracy należy przeprowadzić procedurę sprawdzającą⁴³. Przykładowo jeśli kierowca podczas wyjazdu dodatkowo pomaga dzieciom założyć plecaki czy pilnuje ich podczas pobytu w autokarze (jeśli wolą pozostać w środku, zamiast udać się z przewodnikiem na zwiedzanie), to wówczas wykonuje działania kierowane do dzieci i podlega sprawdzeniu⁴⁴. Natomiast procedury tej nie stosuje się wobec samych uczestników wyjazdu pielgrzymkowego (pielgrzymów), gdyż dotyczy ona wyłącznie świadczących pracę lub wykonujących działalność wobec małoletnich⁴⁵.

38. Jak wygląda to w kontekście grup dzieci/młodzieży (np. wyjazdy ministrantów, kolonie parafialne)? Jakie nowe zobowiązania na kościelnego organizatora nakłada ustawa?

Ustawa nie rozróżnia formuły prawnej organizatora danej działalności kierowanej do małoletnich. Może to być w szczególności organizator turystyki, placówka wychowawcza, organizacja pozarządowa, ale również kościelna osoba prawna. Każdy z podmiotów ma te same obowiązki względem małoletnich oraz osób dopuszczonych do pracy lub działalności (formalnej lub nieformalnej) świadczonej wobec dzieci. W świetle powyższego omówione obowiązki sprawdzające, jak również kwestie związane z wdrożeniem SOM dotyczą także wyjazdów organizowanych przez kościelnego organizatora (np. schola, parafia, koło Żywego Różańca itp.).

39. W przypadku wyjazdów zagranicznych – czy zobowiązania dotyczą także obcokrajowców obsługujących nasze grupy (kierowców, przewodników)?

Zobowiązania dotyczą wszystkich wykonujących świadczenia wobec dzieci. To na pracodawcy / organizatorze danej działalności spoczywają obowiązki związane ze sprawdzeniem danej osoby, i nie ma tu wyjątków w stosunku do obcokrajowców. Obywatel innego państwa niż Polska samodzielnie przedkłada pracodawcy lub organizatorowi danej działalności

informację z rejestru karnego państwa swojego obywatelstwa uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi. Co więcej, również obywatel Polski, który zamieszkiwał w ciągu ostatnich 20 lat w innych państwach, przedkłada informację z rejestrów karnych tych państw. Przykładowo informacje o karalności obywateli Ukrainy są przechowywane w ukraińskim systemie teleinformatycznym o nazwie Rejestr informacji dotyczący odpowiedzialności karnej i posiadania przeszłości kryminalnej (tzw. IAS)⁴⁶.

40. Czy Dom Pielgrzyma powinien wprowadzić SOM?

Standardy ochrony małoletnich muszą być dostosowane do charakteru i rodzaju podmiotu lub konkretnego rodzaju działalności. Obowiązek wprowadzenia standardów mają także podmioty świadczące usługi hotelarskie oraz turystyczne, a także prowadzące inne miejsca zakwaterowania zbiorowego, w zakresie niezbędnym do zapewnienia ochrony małoletnich⁴⁷.

Dom Pielgrzyma świadczy usługi hotelarskie, bowiem są to świadczenia polegające na krótkotrwałym, ogólnodostępnym wynajmowaniu pokoi, miejsc noclegowych, a także oferowaniu usług z tym związanych. Standardy, w sposób dostosowany do charakteru i rodzaju prowadzonych usług w Domu Pielgrzyma, muszą określić m.in.:

- 1) zasady zapewniające bezpieczne relacje między personelem Domu Pielgrzyma a małoletnim, a w szczególności zachowania niedozwolone wobec małoletnich;
- 2) zasady i procedury identyfikacji małoletniego przebywającego w Domu Pielgrzyma i jego relacji w stosunku do osoby dorosłej, z którą przebywa;
- 3) zasady i procedury reagowania w przypadku uzasadnionego przypuszczenia, że dobro małoletniego znajdującego się na terenie Domu Pielgrzyma jest zagrożone;
- 4) procedury i osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego oraz zawiadomienie sądu opiekuńczego;
- 5) zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu Domu Pielgrzyma do stosowania standardów, zasady przygotowa-

nia tego personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności.

Wszystkie te elementy szczegółowo reguluje ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1606) – tzw. „ustawa Kamilka”.

Przykładowe wzory SOM dla obiektów świadczących usługi hotelarskie można znaleźć na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości: <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/standardy-ochrony-maloletnich---wytyczne>.

Zakończenie

Monografia: „Prowadzenie ruchu pielgrzymkowego w zgodzie z krajowymi i unijnymi regulacjami prawnymi” miała na celu przybliżenie czytelnikom sposobów prawidłowej organizacji i realizacji zagadnienia, jakim jest pielgrzymka w warunkach polskich. Stan prawny, jaki przyjęto w rozważaniach, to 5 maja 2024 r. Praca wskazuje na osobiste poglądy autora i nie może być interpretowana jako stanowisko jakiegokolwiek organu lub instytucji. Można uznać, iż praca jest kontynuacją szkolenia dla podmiotów kościelnych i biur podróży w zakresie organizacji ruchu pielgrzymkowego, które odbyło się 23 listopada 2022 r. na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Spotkanie zostało zorganizowane przez kierunek chrześcijańska turystyka religijna oraz Radę Konferencji Episkopatu Polski ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek, pod patronatem Ministerstwa Sportu i Turystyki. Wobec braku opracowań uwzględniających kompleksowo aspekty organizacyjne i prawne w ruchu pielgrzymkowym w pracy wykorzystano w dużym stopniu literaturę podejmującą tę problematykę w sposób fragmentaryczny. Różnorodność regulacji obejmujących ruch pielgrzymkowy stanowiła przyczynę wykorzystania bardzo bogatego dorobku legislacyjnego. Rola prawa unijnego w kwestii wykładni regulacji odnoszących się do ruchu pielgrzymkowego okazała się nieoceniona.

W pracy wykorzystano przedstawione we wstępie, adekwatne do analizowanego przedmiotu metody badawcze, które pozwoliły na wykazanie prawdziwości badanych hipotez. Ograniczenie rozważań do najczęściej pojawiających się pytań ze strony uczestników ruchu pielgrzymkowego wynikało z faktu, iż są to zagadnienia niezwykle praktyczne i wynikające z zainteresowania tematem przez podmioty, które działają w tym obszarze.

Przypisy

1 Tytko M.M., *Pielgrzymka jako metoda terapeutyczna*, [w:] *Słownik metod, technik i form pracy socjalnej, opiekuńczej i terapeutycznej*, t. 2, red. A. Weissbrot-Koziarska, I. Dąbrowska-Jabłońska, Opole 2013, s. 109–112, <https://ruj.uj.edu.pl/server/api/core/bitstreams/d5e8a17f-b419-44e3-a924-c009c03013fd/content> (dostęp: 30.12.2024 r.)

2 M. Matuszak, *Czym jest... pielgrzymowanie*, „Niezależna Gazeta Polska – Nowe Państwo” 2023, nr 204, <https://www.panstwo.net/6214-czym-jest-pielgrzymowanie> (dostęp: 30.12.2024 r.)

3 Więcej informacji o obszarze compliance znajduje się na stronie Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, która oferuje kursy doszkalające o tej tematyce, zob. <https://www.sgh.waw.pl/zasady-compliance-w-turystyce-cykl-kursow-dokształcajacych>

4 D. Borek, H. Zawistowska (red.), *Prawo turystyki. Podręcznik*, Gdańsk 2021.

5 D. Borek, M. Migdal (red.), *Stan prawa turystyki w Polsce. Praktyczne vademecum zarządzania i organizacji*, Szczecin 2023.

6 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2302 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych, zmieniająca rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 i dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE oraz uchylająca dyrektywę Rady 90/314/EWG.

7 D. Borek, *Kompendium do nauki Prawa Turystyki – wybór aktów prawnych*, Szczecin 2022.

8 D. Borek, *Przedsiębiorca w ustawie o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych – koncepcja przedmiotowego charakteru regulacji*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2018, nr 4 (7), s. 23–35.

9 D. Borek, *Ustawa o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych Cz. I Zagadnienia teoretyczne*, archiwalna strona internetowa Ministerstwa Sportu i Turystyki, <https://msit.gov.pl/download/1/16196/>

[Ustawa o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych. pdf&utm=ilp&utm=atr&utm=sa=X&utm=ved=2ahUKEwjf0Pej-4pOLAxUSafEDHbplFnYQv5AHegQIABAD](#) (dostęp: 11.01.2025 r.), Por. D. Borek, H. Zawistowska, (red.), *Prawo turystyki. Podręcznik*, Gdańsk 2021.

10 D. Borek, *Samodzielnie zorganizowana wycieczka szkolna to ryzyko*, „Dziennik Gazeta Prawna” [online], 31.05.2023, <https://serwisy.gazetaprawna.pl/samorzad/artykuly/8724843,samorzad-gmina-wycieczka-ryzyko.html>. (dostęp: 31.12.2024 r.).

11 D. Borek, H. Zawistowska (red.), *Komentarz do ustawy o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych*, Gdańsk 2020.

12 D. Borek, *Samodzielnie zorganizowana wycieczka szkolna to ryzyko*, „Dziennik Gazeta Prawna” [online], 31.05.2023, <https://serwisy.gazetaprawna.pl/samorzad/artykuly/8724843,samorzad-gmina-wycieczka-ryzyko.html> (dostęp: 31.12.2024 r.).

13 D. Borek, *Ustawa o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych Cz. I Zagadnienia teoretyczne*, archiwalna strona internetowa Ministerstwa Sportu i Turystyki, https://msit.gov.pl/download/1/16196/Ustawa_o_imprezach_turystycznych_i_powiazanych_uslugach_turystycznych.pdf&utm=ilp&utm=atr&utm=sa=X&utm=ved=2ahUKEwjf0Pej-4pOLAxUSafEDHbplFnYQv5AHegQIABAD (dostęp: 11.01.2025 r.), Por. D. Borek, H. Zawistowska, (red.), *Prawo turystyki. Podręcznik*, Gdańsk 2021.

14 D. Borek, *Samodzielnie zorganizowana wycieczka szkolna to ryzyko*, „Dziennik Gazeta Prawna” [online], 31.05.2023, <https://serwisy.gazetaprawna.pl/samorzad/artykuly/8724843,samorzad-gmina-wycieczka-ryzyko.html>, (dostęp: 31.12.2024 r.).

15 *Czas pracy kierowców*, Ministerstwo Infrastruktury, strona rządowa gov. pl <https://www.gov.pl/web/infrastruktura/czas-pracy-kierowcow> (dostęp: 12.01.2025 r.).

16 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2302 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych, zmieniająca rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 i dyrektywę

Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE oraz uchylająca dyrektywę Rady 90/314/EWG.

17 D. Borek, *Kompendium do nauki Prawa Turystyki – wybór aktów prawnych*, Szczecin 2022.

18 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2302 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych, zmieniająca rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 i dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE oraz uchylająca dyrektywę Rady 90/314/EWG.

19 Por. D. Borek, *Organizacja imprez turystycznych, ułatwianie nabywania powiązanych usług turystycznych oraz dostarczanie usług turystycznych w działalności linii lotniczych – aspekty prawne* [w:] *Prawo lotnicze w dobie kryzysu lotnictwa cywilnego*, red. nauk. A. Konert, Warszawa 2022, s. 46-60.

20 D. Borek, *Nieudane wakacje, czyli jak reklamować usługi turystyczne* – słowo komentarza, „Radca Prawny” 2019, nr 185, s. 5.

21 D. Borek, *Samodzielnie zorganizowana wycieczka szkolna to ryzyko*, „Dziennik Gazeta Prawna” [online], 31.05.2023, <https://serwisy.gazetaprawna.pl/samorzad/artykuly/8724843,samorzad-gmina-wycieczka-ryzyko.html>, (dostęp: 30.12.2024 r.).

22 D. Borek, *Samodzielnie zorganizowana wycieczka szkolna to ryzyko*, „Dziennik Gazeta Prawna” [online], 31.05.2023, <https://serwisy.gazetaprawna.pl/samorzad/artykuly/8724843,samorzad-gmina-wycieczka-ryzyko.html>, (dostęp: 31.12.2024 r.).

23 D. Borek, *Organizacja imprez turystycznych, ułatwianie nabywania powiązanych usług turystycznych oraz dostarczanie usług turystycznych w działalności linii lotniczych – aspekty prawne* [w:] *Prawo lotnicze w dobie kryzysu lotnictwa cywilnego*, red. nauk. A. Konert, Warszawa 2022, s. 46-60.

24 D. Borek, E. Wyrwicz, *Agroturystyka jako miejsce realizacji Polskiego Bonu Turystycznego – aspekty prawne*, „Zagadnienia Doradztwa Rolniczego” 2021, nr 2 (104), s. 70-81.

25 D. Borek, *Glosa i komentarz jako formy wypowiedzi naukowej istotne dla nauk o zarządzaniu i jakości na przykładzie obszaru rynku turystycznego*, „Management and Quality – Zarządzanie i jakość” 2023, t. 5, nr 1, s. 4-18.

26 D. Borek, *System rejestrów publicznych w turystyce jako narzędzie służące zarządzaniu i informatyzacji branży turystycznej – aspekty organizacyjno-prawne* [w:] *Prawo publiczne i prawo prywatne w dobie informatyzacji – ocena dotychczasowych rozwiązań i perspektywy na przyszłość*, red. nauk. A. Kurzawa, Warszawa 2023, s. 15-40.

27 D. Borek, *Turystyczny Fundusz Pomocowy uspokoi również rynek ubezpieczycieli*, „Dziennik Gazeta Prawna” [online], 9.10.2020, <https://serwisy.gazetaprawna.pl/turystyka/artykuly/1492991,fundusz-katastrof-rynek-ubezpiezycieli.html> (dostęp: 31.12.2024 r.).

28 Por. D. Borek, H. Zawistowska, (red.), *Prawo turystyki. Podręcznik*, Gdańsk 2021.

29 D. Borek, *Konsekwencje niewypłacalności Thomasa Cooka dla angielskiej Premiership* [w:] *Prawne aspekty turystyki i rekreacji w dobie pandemii – teoria i praktyka*, pod red. nauk. K. Płonki-Bielenin i D. Wolskiego, Katowice 2021, s. 11-30.

30 *Najczęściej zadawane pytania dot. Ustawy o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych z dnia 24 listopada 2017 r. cz. 1*, archiwalna strona internetowa Ministerstwa Sportu i Turystyki: <https://msit.gov.pl/pl/turystyka/prawo/7951,Najczesciej-zadawane-pytania-dot-Ustawy-o-imprezach-turystycznych-i-powiazanych-.html> (dostęp: 12.01.2025 r.).

31 D. Borek, *Ustawa o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych Cz. I Zagadnienia teoretyczne*, archiwalna strona internetowa Ministerstwa Sportu i Turystyki, https://msit.gov.pl/download/1/16196/Ustawa_o_imprezach_turystycznych_i_powiazanych_uslugach_turystycznych.pdf&tbm=ilp&ctx=atr&sa=X&ved=2ahUKEwjf0Pej-4pOLAxUSafEDHbplFnYQv5AHegQIABAD (dostęp: 11.01.2025 r.), Por. D. Borek, H. Zawistowska, (red.), *Prawo turystyki. Podręcznik*, Gdańsk 2021.

32 D. Borek, E. Wyrwicz, *Rola systemu IMI w uznawaniu kwalifikacji prze-*

wodników górskich [w:] *Rynek pracy przewodników turystycznych, pilotów wycieczek i animatorów czasu wolnego*, pod red. Z. Kruczka, Kraków 2020, s. 112-126.

33 *Pytania i odpowiedzi w sprawie organizacji wypoczynku dzieci i młodzieży*, Ministerstwo Edukacji Narodowej, strona rządowa gov.pl, <https://www.gov.pl/web/edukacja/pytania-i-odpowiedzi-w-sprawie-organizacji-wypoczynku-dzieci-i-mlodziezy>, (dostęp: 11.01.2025 r.).

34 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2302 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych, zmieniająca rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 i dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE oraz uchylająca dyrektywę Rady 90/314/EWG.

35 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2302 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych, zmieniająca rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 i dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE oraz uchylająca dyrektywę Rady 90/314/EWG.

36 D. Borek, *Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej – Komentarz*, Radom 2019.

37 D. Borek, H. Zawistowska (red.), *Komentarz do ustawy o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych*, Gdańsk 2020.

38 D. Borek, *Organizacja imprez turystycznych, ułatwianie nabywania powiązanych usług turystycznych oraz dostarczanie usług turystycznych w działalności linii lotniczych – aspekty prawne* [w:] *Prawo lotnicze w dobie kryzysu lotnictwa cywilnego*, red. nauk. A. Konert, Warszawa 2022, s. 46-60.

39 *Standardy ochrony dzieci – wytyczne*, Ministerstwo Sprawiedliwości, strona rządowa gov.pl, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/standardy-ochrony-maloletnich---wytyczne> (dostęp: 12.01.2025 r.).

40 *Wyjaśnienia do ustawy o ochronie dzieci*, Ministerstwo Sprawiedliwości, strona rządowa gov.pl, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/pytania->

[-do-ustawy-o-ochronie-dzieci2](#) (dostęp: 11.01.2025 r.).

41 *Wyjaśnienia do ustawy o ochronie dzieci*, Ministerstwo Sprawiedliwości, strona rządowa gov.pl, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/pytania-do-ustawy-o-ochronie-dzieci2> (dostęp: 11.01.2025 r.).

42 *Wyjaśnienia do ustawy o ochronie dzieci*, Ministerstwo Sprawiedliwości, strona rządowa gov.pl, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/pytania-do-ustawy-o-ochronie-dzieci2> (dostęp: 11.01.2025 r.).

43 *Zespół do Spraw Ochrony Małoletnich*, Ministerstwo Sprawiedliwości, strona rządowa gov.pl, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/zespol-do-spraw-ochrony-maloletnich> (dostęp: 03.01.2025 r.).

44 *Wyjaśnienia do ustawy o ochronie dzieci*, Ministerstwo Sprawiedliwości, strona rządowa gov.pl, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/pytania-do-ustawy-o-ochronie-dzieci2> (dostęp: 11.01.2025 r.).

45 *Wyjaśnienia do ustawy o ochronie dzieci*, Ministerstwo Sprawiedliwości, strona rządowa gov.pl, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/pytania-do-ustawy-o-ochronie-dzieci2> (dostęp: 11.01.2025 r.).

46 *Warto wiedzieć [Zespół do Spraw Ochrony Małoletnich]*, Ministerstwo Sprawiedliwości, strona rządowa gov.pl, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/warto-wiedziec>, (dostęp: 3.01.2025 r.).

47 *Zespół do Spraw Ochrony Małoletnich*, Ministerstwo Sprawiedliwości, strona rządowa gov.pl, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/zespol-do-spraw-ochrony-maloletnich> (dostęp: 03.01.2025 r.).

Bibliografia

Piśmiennictwo

Borek D., *Przedsiębiorca w ustawie o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych – koncepcja przedmiotowego charakteru regulacji*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2018, nr 4 (7), s. 23-35.

Borek D., *Nieudane wakacje, czyli jak reklamować usługi turystyczne – słowo komentarza*, „Radca Prawny” 2019, nr 185, s. 5.

Borek D., *Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej – Komentarz*, Radom 2019.

Borek D., Zawistowska H. (red.), *Komentarz do ustawy o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych*, Gdańsk 2020.

Borek D., Wyrwicz E., *Rola systemu IMI w uznawaniu kwalifikacji przewodników górskich* [w:] *Rynek pracy przewodników turystycznych, pilotów wycieczek i animatorów czasu wolnego*, pod red. Z. Kruczka, Kraków 2020, s. 112-126.

Borek D., *Turystyczny Fundusz Pomocowy uspokoi również rynek ubezpieczycieli*, „Dziennik Gazeta Prawna” [online], 9.10.2020 r., <https://serwisy.gazetaprawna.pl/turystyka/artykuly/1492991,fundusz-katastrof-rynek-ubezpieczycieli.html>.

Borek D., Wyrwicz E., *Agroturystyka jako miejsce realizacji Polskiego Bonu Turystycznego – aspekty prawne*, „Zagadnienia Doradztwa Rolniczego” 2021, nr 2 (104), s. 70-81.

Borek D., Zawistowska H. (red.), *Prawo turystyki. Podręcznik*, Gdańsk 2021.

Borek D., *Konsekwencje niewypłacalności Thomasa Cooka dla angielskiej Premiership* [w:] *Prawne aspekty turystyki i rekreacji w dobie pandemii – teoria i praktyka*, pod red. nauk. K. Płonki-Bielenin i D. Wolskiego, Katowice 2021, s. 11-30.

Borek D., *Kompendium do nauki Prawa Turystyki – wybór aktów prawnych*, Szczecin 2022.

Borek D., *Organizacja imprez turystycznych, ułatwianie nabywania powiązanych usług turystycznych oraz dostarczanie usług turystycznych w działalności linii lotniczych – aspekty prawne* [w:] *Prawo lotnicze w dobie kryzysu lotnictwa cywilnego*, red. nauk. A. Konert, Warszawa 2022, s. 46-60.

Borek D., Migdal M. (red.), *Stan prawa turystyki w Polsce. Praktyczne vademecum zarządzania i organizacji*, Szczecin 2023.

Borek D., *Glosa i komentarz jako formy wypowiedzi naukowej istotne dla nauk o zarządzaniu i jakości na przykładzie obszaru rynku turystycznego*, „Management and Quality – Zarządzanie i jakość” 2023, t. 5, nr 1, s. 4-18.

Borek D., *System rejestrów publicznych w turystyce jako narzędzie służące zarządzaniu i informatyzacji branży turystycznej – aspekty organizacyjno-prawne* [w:] *Prawo publiczne i prawo prywatne w dobie informatyzacji – ocena dotychczasowych rozwiązań i perspektywy na przyszłość*, red. nauk. A. Kurzawa, Warszawa 2023, s. 15.40.

Netografia

<https://msit.gov.pl/pl/turystyka/prawo/7951,Najczesciej-zadawane-pytania-dot-Ustawy-o-impresjach-turystycznych-i-powiazanych-.html>

<https://msit.gov.pl/download/1/16196/Ustawaoimpreszachturystycznychipowiazanychuslugachturystycznych.pdf&tbm=ilp&ctx=atr&sa=X&ved=2ahUKEwjf0Pej4pOLAxUSafEDHbplFnYQv5AHegQIABAD>

<https://ruj.uj.edu.pl/server/api/core/bitstreams/d5e8a17f-b419-44e3-a924-c009c03013fd/content>

<https://serwisy.gazetaprawna.pl/samorzad/artykuly/8724843,samorzad-gmina-wycieczka-ryzyko.html>

www.ewidencja.ufg.pl

www.gov.pl/web/edukacja/pytania-i-odpowiedzi-w-sprawie-organizacji-wypoczynku-dzieci-i-mlodziezy

www.gov.pl/web/infrastruktura/czas-pracy-kierowcow

www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/pytania-do-ustawy-o-ochronie-dzieci2

www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/standardy-ochrony-maloletnich---wytyczne

www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/warto-wiedziec

www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/zespol-do-spraw-ochrony-maloletnich

www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/zespol-do-spraw-ochrony-maloletnich

www.panstwo.net/6214-czym-jest-pielgrzymowanie

www.sgh.waw.pl/zasady-compliance-w-turystyce-cykl-kursow-dokształcających

www.wypoczynek.mein.gov.pl

Akty prawne

Rozporządzenie (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1177/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. o prawach pasażerów podróżujących drogą morską i drogą wodną śródlądową oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2006/2004

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 181/2011 z dnia 16 lutego 2011 r. dotyczące praw pasażerów w transporcie autobusowym i autokarowym oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2006/2004

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2302 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych, zmieniająca rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 i dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE oraz uchylająca dyrektywę Rady 90/314/EWG

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń

Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty

Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców

Ustawa z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych

Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych

Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw

Rozporządzenie Ministra Finansów i Rozwoju z dnia 27 grudnia 2017 r. w sprawie minimalnej wysokości sumy gwarancji bankowej i ubezpieczeniowej wymaganej w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych

GALILEA

biblijne czasopismo dla pielgrzymów!

Dostępna w wersji papierowej i elektronicznej

ZAMÓW TUTAJ

507 923 209

galilea-sklep.pl

Rada KEP
ds. Turystyki i Pielgrzymek